БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

№ 234 (5126)
Воскресенье
Ноябриин 24
1946 он

Сэн 20 мүнгэн

Мүнөөдэр манай арад алдарта Советскэ Армиингаа артиллериин Үдэрые һайндэрлэжэ байна. Советскэ артиллеристнүүдтэ алдар соло!

Сталинска артиллериин Үдэр

Мүнөөдэр манай агуухэ орон, советскэ зэбсэгтэ хүсэнүүд бүгэдэ арадай һайндэр—сталинска артиллериин үдэрые тэмдэглэжэ байна. Энэ үдэр манай арад Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда советскэ артиллериин харуулһан дайшалхы габьяануудые тэмдэглэжэ, өөрынгөө алдарта артиллерийстнүүдээр омгорхон баясана.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай түрүүшын үдэрһөө эхилээд һүүлшын үдэр хүртэр артиллери хадаа хамгаалалгын ба иланга добтолгото байлдаануудта гайхамшагта үүргэ дүүргээ. Хэдэн зуугаад мянган чемецкэ солдадууд болон дайсанай тон ехэ техникэ артиллериин буудалгаар үгы хэгдэһэн байна.

Гансахан Москва шадар болоһон байлдаануудта манай артиллеристнүүд 1500-һаа үлүүтэй танкнуудые бута сохиһон ба шатааһан байха юм.

Советскэ артиллери дайнай үедэ Улаан Армиин сохилтын гол хүсэнэнь мүн байгаа. 1942 оной ноябриин 19-дэ Сталинградһаа эхилһэн Улаан Армиин хүсэтэ добтолго 3 мянга гаран томо буунуудай ба миномедуудай һүртэ буудалгаар эхилһэн байна. 2—3 час үргэлжэлһэн артиллерийскэ добтолгын һүүлдэ манай сэрэгүүд немецкэ обороноһоо сүмэрэн орожо, дайсанай сэрэгүүдые намнажа эхилһэн юм. Улаан Армиин тэрэ ехэ добтолгын эхилһэн ноябриин 19-эй түүхэтэ үдэрые тэмдэглэхын тула СССР-эй Верховно Соведэй Президиум тэрэниие сталинска артиллериин үдэр гэжэ тогтооһон байна.

Артиллери болбол Сталинград ба Воронеж шадар, Курска сахариг дээрэ, Днепрын түлөө, Белоруссида болоһон байлдаануудта, Улаан Армиин саашанхи бүхы операцинуудта дайсанай сэрэгүүдые бута сохихые хангаһан хүсэн байһан юм. Артиллеристнууд хадаа дайсанай хэдэн удаан сагта бэхижүүлһэн обороные һандарган бутаргадаг, добтолжо ябаа Улаан Армиин частьнуудта харгыень сэбэрлэжэ үгэдэг, дайсанай сэрэгүүдые бэһэлэн абажа, усадхахые хангадаг байгаа.

Дайнай һүүлшын шатада манай артиллери өөрынгөө хүсые үшөө ехээр харуулаа. 1945 оной январьда эхилһэн нэгэдэхи Украинска, 1, 2 ба 3-дахи Белорусска фронтнуудай добтолгодо дайсанай обороные гансал артиллериин хүсөөр эбдэн һандаргаһан байна. Немецкэ фашистнуудай эшээн болохо Берлиндэ манай сэрэгүүдэй дайшалан добтолходо нэгэдэхи Белорусска фронтын 22 мянган томо буунууд ба миномедууд хабаадаһан байха юм. Фашистска Германиин столица дээрэ эдэ олон буунуудай хамта дээрээ 1 миллион 600 мянган пүүд шэгнүүритэй хэдэн зуун мянган снарядууд ба минэнүүд хаягдаһан байна.

Алдарта артиллеристнүүдэй габьяае тэмдэглэхэ зуураа манай арад парти ба правительстводо, нүхэр Сталинда баясхалан хүргэнэ. Артиллерийскэ зэбсэгые бүтээн гаргалгада, Улаан Армиин артиллериие һайжаруулан хүгжөөлгэдэ парти ба правительство, нүхэр Сталин ехэхэн анхаралаа хододоо табижа байгаа. Үшөө дайнай урда тээ манай орондо бүхы түхэлэй буунууд хэгдэдэг һэн. Дайн сэрэгэй үедэ томо буунуудые бүтээгшэд манай артиллериие үшөө ехээр нарижуулан һайжаруулаа. Улаан Армиин частьнуудта самоходно артиллери бии болобон, дайсанай сэрэгүүдые айлган шэшэрүүлжэ байдаг алдарта «катюшанууд» бии болоһон байна.

Мүнөөдэр советскэ хүнүүд сталинска артиллериин үдэрые һайндэрлэжэ байхадаа, алдарта конструкторнууд ба томо буунуудые бүтээгшэдэй габьяата ажалые тэмдэглэнэ.

Советскэ арад манай артиллериие сталинска гэжэ нэрлэдэг. Нүхэр Сталин болбол артиллерийскэ конструкторнуудай ба заводуудай хүдэлмэриие шэглүүлэн ябуулдаг байгаа. Нүхэр Сталинай шууд заабаряар противотанкова полкнууд байгуулагдаһан, самоходно артиллери, гвардейскэ миномедууд, тон ехэ хүсэтэй артиллерийскэ соединенинүүд Улаан Армиин зэбсэгжүүлгэдэ абтаһан юм. Нүхэр Сталин болбол сэрэгэй наукада артиллерийскэ добтолго гэһэн шэнэ зүйлые оруулһан байна. Советскэ артиллеристнүүдэй туйлаһан дайшалхы амжалтанууд нүхэр Сталинай нэрэтэй холбоотой.

Советскэ артиллеристнүүд ба минометчигүүд дайнай үедэ баатарлиг зоригой гайхамшагта жэшээнүүдые харуулаа. Манай арад өөрынгөө артиллеристнүүд ба минометчигүүдай алдар солоор ба дайшалхы габьяагаар омгорхожо байдаг. Эхэ оромнай тэдэнэй алдар габьяае нэрэ түрэдэнь хүрэмөөр тэмдэглэһэн байна. 1677 артиллеристнүүд ба минометчигүүдтэ Советскэ Союзай Геройн нэрэзэргэ олгогдоо.

Мүнөөдэр советскэ арад артиллеристнүүд ба минометчигүүдые, томо буунуудые бүтээгшэдые һайндэрөөр амаршалха зуураа, Советскэ Армиин артиллерийскэ хүсэнүүдые улам һайжаруулха хэрэгтэ амжалтануудые туйлахыень, Эхэ оронойгоо аша туһада эрш үнэтэй шангаар ажаллахыень үнэн зүрхэнһөө хүсэнэ.

БАЙКАЛОГОСРЫБТРЕСТ ЖЭЛЭЙНГЭЭ ТҮСЭБ ДҮҮРГЭБЭ

Энээнэй урда тээ манай «Бурят-Монголой Үнэн» газетын хуудаһанууд дээрэ республикын загаһанай заводуудай ба загаһанай ажал эрхилдэг артельнүүдэй жэшээтэ һайн хүдэлмэринүүд тухай хододоо мэдээсэгдэдэг байгаа.

Байкалогосрыбтрестын бүхы загаһашад шэнэ Сталинска табанжэлэй хүндэлэлдэ социалистическэ мүрысөөндэ оролсоходоо, 1946 оной загаһа барилгын түсэбые Сталинска Конституциин үдэр хүртэр дүүргэхэ гэһэн уялга абаһан юм.

Тиин, ноябриин 20-ой байдалаар тус трест загаһа барилгын жэлэй түсэбые 100,3 процент дүүргэбэ. Трестын бүхы предприятинууд, загаһа эрхилдэг артельнүүд жэлэй эсэс хүртэр түсэбэйнгөө дээдэ тээ хэдэн зуугаад тонно эрхим шанартай загаһа гүрэндөө тушааха гэһэн уялга абаа.

Горячинскын загаһанай завод (директорынь И. И. Кушеев) загаһа барилгын жэлэй түсэбые 104,1 процент дүүргэһэн ба түсэбэйнгөө дээдэ тээ мүнөөдэр хүртэр 60 мянган пүүд эрхим шанартай загаһа тушаагаад байна.

Усть-Баргажанай загаһа консервалгын комбинат консервэ гаргалгын жэлэй түсэбые 179,2 процент дүүргээ. Энэ коллектив хадаа 1946 он соо загаһа консервалгын хоер жэлэй түсэбые дүүргэхын түлөө эршэмтэйгээр тэмсэжэ байна.

Яруунын аймагай загаһанай заводой коллектив (директорынь нүхэр С. М. Банщиков) Сталинска Конституциин агуухэ һайндэр хүртэр 1946 оной загаһа барилгын жэлэй түсэбые дүүргэхэ гэһэн уялга абаһан юм.

Мүнөө тус загаһанай заводой коллектив өөһэдынгөө абаһан уялгые дүүргэжэ шадаа. Ноябриин 18-да тус заводой дирекци ба партийна организаци жэлэйнгээ түсэбые дүүргээбди гэжэ мэдээсэнэ. 42 мянган пүүд эрхим шанартай загаһан тушаагдаа.

Мүн тэрэшэлэн Дубининска, Хойто Байгалай, Кабанскын загаһанай заводууд загаһа барилгын түсэбые дүүргэжэ байна.

И. Далбаев.

Мүрысөөндэ илаба

Энэ үдэшэ улаан булан соо залуу хүдэлмэришэд ба албахаагшад тон олооро сугларжа, зугаа наада гаргажа энеэлдэжэ хүхижэ байнад. Эдэнэр мүнөө үдэшэ юрэ сугларһан бэшэ, харин ажалай дээдэ бүтээсые туйлаһан нүхэдэйнгөө ажал хүдэлмэриие тэмдэглэхын түлөө сугларһан байгаа.

Уданшьегүй улаан булан соо суглараашадай дунда ВЛКСМ-эй Обкомой ба промкооперациин Управлениин түлөөлэгшэд ерэжэ, митинг эхилбэ.

Республикын бүхы предприятинууд дээгүүр дэлгэрһэн комсомольско-залуушуулай бригадануудай мүрысөөнэй дүнгые гаргахада Иволгын аймагай «Кожевник» гэжэ олзобориин артелиин бригадынхид (бригадирынь нүхэр Зубкова) октябрь һарын үйлэдбэриин даалгабариие 181 процент дүүргэжэ, түрүү һүүри эзэлээ.

Комсомольско залуушуулай бригадануудай дунда мүрысөөнэй бүхы условиие дүүргэжэ шадаһан нүхэр Зубковагай бригадада ВЛКСМ-эй Обкомой дамжуулгын Улаан тугые ВЛКСМ-эй Обкомой секретарь нүхэр Смагин гэгшэ энэ үдэшэ барюулһан байна. Дамжуулгын Улаан тугтай хамта, ВЛКСМ-эй Обкомой грамота үгтэбэ.

Комсомольско-залуушуулай мүрысөөндэ дүрбэдэхи һуури эзэлһэн нүхэр Ведерниковагай бригада мүн лэ Хүндэлэлэй грамотада ба мүнгэн шанда хүртэлсэһэн байна.

Энэ үдэшын митинг дээрэ хэлэн олон хүдэлмэришэд ба залуушууд үгэ хэлээ. Тэдэнэр өөһэдынгөө ажалые улам саашадань һайжаруулха, 1946 оной жэлэй түсэбые уридшалан дүүргэхэ тухай уялга абаһан байнад.

—Манай бригада үнгэрһэн һарада үйлэдбэриин түсэбые 181 процент дүүргээ. Мүнөө ноябрь һарада үйлэдбэриин түсэбые 200 процент дүүргэхэнь лабтай. Бидэнэр ажалай бүтээсые улам дээшэлүүлжэ, гаргаһан продукцинагаа шанарые һайжаруулжа мүнөөдэр абаһан дамжуулгын Улаан тугые алдахагүйн түлөө тэмсэхэбди,—гэжэ комсомольско-залуушуулай бригадын бригадир нүхр Зубкова мэдүүлбэ.

Ц. Д. Донлобон.

Гурбан машинистын мүрысөөн

Улан-Удын депогой паровозой машинистнуудай дунда С. А. Китаев, М. М. Богинский, С. С. Степанов гэгшэд 10 һара соо мүрысэн хүдэлмэрилжэ байна.

Эдэ суута машинистнуудай хэнэйниишье илажа гарахань мүнөөдэрэй байдалаар тодорхойлогдоногүй. Тэдэнэр бүгэдөөрөө нэгэ жэгдэ һайнаар лэ хүдэлмэрилнэ. Паровозой ябасые хурдадхалга, шулуу нүүрһэ ба тоһо арбилалта дээрэ адлиишуу амжалтануудые туйлаад байна. Октябриин һайндэрэй урда тээ эдэ нүхэдүүд паровозой ашаа тээлгын жэлэй түсэбые уридшалан дүүргэһэн ба паровозой ябасые дунда жэшээгээр сүүдхэ бүридэ 450 километр хүргэһэн байнад.

Эдэ машинистнуудай хүдэлмэриин дүн хадаа Сталинска Конституциин агуухэ һайндэртэй дашарамдуулан гаргагдаха байна. Мүнөөдэрэй байдалаар холын замай пассажирска поезд жолоододог нүхэр Сергей Сергеевич Степановай паровозно бригада өөһэдынгөө эмхидхэл, жаяг заршам ба машинынгаа харууһааршье түрүүлэн ябана.

А. Вампилова.

15 үдэр соо 90 нормо

Слесарь Виктор Кучеров гэгшэ инструментальна цехын залуушуудай дунда «слесарьна хүдэлмэриин мастер» гэһэн хүндэтэ нэрэ олоһон юм.

Октябрьска һайндэрэй урда тээхи мүрысөөндэ ажалай жэшээтэ һайн амжалтые туйлаһан Виктор Кучеров гэгшэ ноябриин түрүүшын 15 үдэрэй турша соо ажалай даалгабариие үдэр бүри 600 процент дүүргэһэн гэхэ гү, али 15 үдэр соо 90 үдэрэй нормо дүүргэһэн байна.

Мүн тэрэшэлэн инструментальна цехын залуу хүдэлмэришэд Пустывалов, Петров, Иваницкий гэгшэд ноябриин түрүүшын хахад һарын даалгабариие 400—442 процент хүртэр дүүргэжэ, мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлнэ.

А. Коротаева.

Дүрбэн нормо дүүргэбэ

Кабанскын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ артелиин члeн нүхэр Болготовой хүтэлбэрилжэ байгаа губшуурщадай бригада һүүлшын 20 үдэрэй турша соо 60 центнер загаһа бариха түсэбтэй аад, 260 центнер бариһан байна. Мүн колхозниигууд нүхэд Сотнич, Магутов ба бусад загаһа бариха даалгабаряа үдэрһөө үдэртэ үлүүлэн дүүргэнэ.

Тиигэжэ, эндэхи загаһашад загаһа бариха гүрэнэйнгөө жэлэй түсэбые һаяын үдэрнүүдтэ дүүргэхэ болоо. Энэ оной ноябриин 15-ай мэдээгээр эндэхид түсэбөө 90 процент дүүргээд байна.

Б. Шиветоров.

Тэжээл гаргашалха түсэб зохёогдоо

Молотовой нэрэмжэтэ колхозой (Яруна) фермэнүүд 1946—1947 онуудай адуу малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлые хаһа соонь дүүргэһэн байна. Бүхы фермэ, гүүртэнүүдэйнь үбэлэй байранууд заһабарилагдаһан, мүн зарьманиинь урилагдажа, шэнэ газарта табигдаһан байха юм. Гадна 120 толгой үхэрэй байха байра шэнээр баригдаа.

Эдэ байрануудта орохо бүхы мал бүлэглэжэ, илгагдаһан байна. Колхозой правлени тэжээл гаргашалха түсэб зохеожо, фермэ болон гүүртэнүүдтэ хүргөө. Үбһэ тэжээл гаргашалха түсэб зохеоходоо бэлшээриие хараалаа абалсаһан байха юм.

Үбэлэй үедэ үбһэ тэжээлые зүбөөр гаргашалжа үхэр малаа садхалан дулаанаар үбэлжүүлхын түлөө энэ колхозой малшад барандаа мүрысэнхэй. Тиин эдэнэр малай харууһалгые улам һайжаруулжа, тэдэниие үбһэ тэжээл, хохир дэбисхэр ба уһаар дутаахагүй, зоотехническэ заабаринуудые фермэ бүхэнөөр бэелүүлхэ мэтын уялга абаа.

Р. Мункуев.

Бэлшээри дээрэ байрануудые түхеэрбэ

Мүнөө жэлдэ Хэжэнгын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхоз (Дээдэ-Худан) олохон малаа бэлшээридэ адуулжа үбэлжүүлхэ байна. Тиимэһээ энэ колхозой правлени бэлшээриин дэргэдэ малай дулаан байрануудые түхеэрхэ ябадалые шухала дээрэ тоолоод, болото хэмжээнүүдые абаһан байха юм.

Үндэр хара гэжэ бэлшээриин газар дээрэ 130 толгой адуунай байха дулаан байра баригдаа. Тэрэшэлэн эбэртэ бодо малда таһалагдаһан үбэлэй бэлшээриин хоер участок дээрэ урин дулаан байранууд түхеэрэгдэһэн байна. Нарһата гэжэ газарта һүбай хониной байра баригдаа. Бэлшээри дээрэ малай байрануудые түхеэрхэ хүдэлмэридэ колхозниигууд нүхэд Раднаев, Чимитов, Цыденжапов ба бусад эдибхитэйгээр хабаадалсаһан байха юм.

Мүнөө үедэ дээрэхи колхозой малшад бэлшээрээ зүбөөр хэрэглэн, адуу малаа оролдосотойгоор адуулжа байна. Эдэнэр хадаа саһанай орожо хүйтэн болохоһоо урьлин малаа бэлшээжэ таргалуулхын түлөө бүхы хабаяа элсүүлжэ байха юм.

Ж. Бадмаев.

Үбэлжэлгые һайн бэлэдхэлтэйгээр угтаба

Адуу малаа урин дулаан ба һаруул сэбэр байрада үбэлжэлүүлхын түлөө Закаменай аймагай «Улаан Далахай» колхозой членүүд эртэнһээ хойшо оролдоһон байха юм. Тиигэжэ энэ колхоз бүхы малаа урин дулаанаар үбэлжүүлхэ дүүрэн аргатай болоо.

Һүнэй-товарна фермын бодо ба нарай малай байранууд илангаяа һайнаар заһабарилагдаһан байна. Фермын байрануудые дулаалха хүдэлмэридэ колхозниигууд Цэвэнглаев, Цыбенов, Дымбрылова, Базаров ба бусадай оролдосотойгоор хабаадалсаһые тэмдэглэмээр байна.

Тэрэшэлэн хонидой ба адуунай байранууд, мүн малшадай байха гэрнүүд хаһа саг соогоо һайнаар заһабарилагдаа.

Адуу малай үбэлэй байрануудые хүсэд дулаалжа, бэлэн болгоод байхадаа тус колхозойхид тэжээлэй түсэб зохеолгондо ороһон байна. Колхозой бүхы фермэ, гүүртэнүүд үбэлэй үедэ хэды шэнээн үбһэ тэжээл гаргашалха байһанаа һайса мэдэхэ болонхой. Мүн малшан бүхэн ямар малда хэды шэнээн үбһэ үгэхэ нормосо мэдэнхэй. Тиин малдаа үбһэ эдюулжэ захалхаһаа хойшо тэжээлые байгуулагдаһан нормын сооп гаргашалхын түлөө малшан бүхэн тэмсэхэ байна.

Б. [illegible]
[illegible]мбуев.

Дайсан бэшэ гүрэнүүдэй территоринүүд дээрэ Нэгэдэмэл нацануудай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй ошоод байhан тухай

1946 оной ноябриин 20-до Генеральна Ассамблейн № 1 комитедэй заседани дээрэ В. М. МОЛОТОВОЙ хэлэhэн үгэ

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 20. (ТАСС-эй спецкорр). Мүнөөдэр Генеральна Ассамблейн №1 комитет болбол дайсан бэшэ гүрэнүүдэй территори дээрэ Нэгэдэмэл нацануудай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй ошоод байhан тухай мэдээнүүдые Нэгэдэмэл нацануудай организацида үгэхэ тухай Советскэ правительствын дурадхалые хаража үзэлгэдэ орооhон байгаа.

Энэ асуудал тушаа Советскэ делегациие толгойлогшо В. М. Молотов иимэ хэлэhэн байна гэбэл: „Гэр түрүүлэгшэ, господинууд! Дайсан бэшэ гүрэнүүдэй территоринууд дээрэ Нэгэдэмэл нацануудай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй байжа байhан тухай асуудал хадаа, угаа ехэ политическэ удхатай байна. Энээн тухай Нэгэдэмэл нацануудай организацида бага бэшэ хэлсэгдээ бэлэй. Мүн энээн тухай хэблэл газетэнүүдтэ бүри ехээр тунхаглагдаhан байха юм.

Дайнай боложо байха сагта союзна сэрэгүүдэй бусад хани барисаата гүрэнүүдэйнгээ территори дээрэ орохо ёhотой байhаниинь айлаашагүй байгаа hэн. Энэ хадаа илангаяа Америкын Холбоото Штадууд, Великобритани болон Советскэ Союз мэтын оронуудай сэрэгүүдтэ хабаадаха болон. Бүгэдын мэдэhээр, союзнигуудай сэрэгүүд болбол дайн сэрэг соогуур гитлеризмын ба тэрэнэй союзнигуудай дарлалтада орооhон арадууд тушаа агууехэ сүлөөлэлгын зорилгые гүйсэдхэбэ гээшэ. Тэрэ сагта Францида ба Бельгидэ американскэ ба британскэ сэрэгүүдые гү, али Польшо, Югослави ба Чехословакида советскэ сэрэгүүдые али тухай байртагаар тэдэ hууhыень хэн hанахагүй байхаб. Зарим ушарнуудта союзна сэрэгүүд дайсанай сүмэрэн орохоhоо урид тэрээнhээ түрүүлхын оролгоор Нэгэдэмэл нацануудай территори дээрэ орохо ёhотой болодог байгаа hэн. Энэ тэмсэлдэ тэдэн түрүүн сүмэрэн орооhон фашистскэ сэрэгүүдые үй бута сохихын тулада өөhэдөө хүсэ баатай байhан тэдэ хани барисаата оронуудта эрхэ сүлөө ба бээе даанхай байлгые hэргээн болхоохо эрэгтэ агууехэ демократическэ державануудай болон бусад союзна оронуудай харуулhан ашабьяань арсалшагүй ехэ байнал.

Теэд дайн сэрэг хэзээ үни дүүрээ. Нэгэдэмэл нацануудай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй үмэнэ табигдаhан зорилгонууд дүүрэн шиидэгдэнхэй. Тиимэ байhан хадань, союзна сэрэгүүд гэр гэртээ абаашагдаха юм гэжэ hанахаар байна. Юрэ халахэдэ, бусад гүрэнүүдэй территори дээрэ тэдэ сэрэгүүдэй орожо ерэhэн шалтагааниинь мүнөө үгы болонхой. Тиимэ байтарнь зарим ушарнуудта союзна гүрэнүүдэй сэрэгүүд бусад оронуудта мүнөө болтор байна, эдэ оронуудай дотоодын хэрэгтэ харин гүрэнүүдэй хамаарха зэбэг боложо ба гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаанда түйлтэ хэжэ байнабшуу. Тэрээнэй гадна, зарим державанууд өөрынгөө оронуудhаа аяар холо байhан газар оронуудта үргэн ехэ авиационно ба далайн-сэрэгэй базануудые түхеэрнэ.

Дайн сэрэгэй дүүрэhэнэй hүүлээр хэдэн олон hара үнгэрөөд байхада, бусадай газар орондо союзна сэрэгүүдэй байжа байха гээшэ тэдэ сэрэгүүдэй мүнөө хүрэр байhан оронуудтайн хани барисаата арадуудай hанаагынь зобоохо ябадалые гаргангүй байжа ядахагүй гэжэ хэлэhэнайшье эрэгүй. Бата бэхи эб найрамдал ба бүгэдэниитын аюулгүй байдые хангажа байhан бүхы дэлхэйн ниитэ болбол мүнөө тохеолдоhон байдал тухай эли бодо hанаагаа тадаг болоод байhыень хэрэгсээнгүй байхын аргагүй. Энэ хадаа урдань дайсан байhан гүрэнүүдэй территоридо хабаадхагүй байнабшуу, юундэб гэхэдэ тэрэ мэтын орон нютагуудта союзна сэрэгүүдэй ба хэнь дүүрэн үндэhэтэй гээшэ.

Урдань дайсан байhан гүрэнүүдэй газар дээрэ зарим ушарнуудта союзнигуудай яhала ехэхэн бэлэмтэ хүсэнүүдэй байhан тухай бидэ өөрөө мэдэнэ. Тиимэ ябадалые, жэшээнь, Германида ба Японидо союзна державануудай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй бии байhан тухай хэншье асуудал табинагүй. Бүгэдэниитын эб найрамдал ба аюулгүй байхын интересэ зохилдуулан эдэ оронуудые демилитаризацилха шухала зорилгонуудые бэелүүлхэеэр союзнигуудай байдаг байhан хадань, фашизм ба

Н—00749д н ехээр халдаhан удта союзна сэрэгүүдэй байхань шухала гээшэ. Мүн тэрэшэлэн урдань дайсан байhан бусад гүрэнүүдэй территоринууд дээрэ союзна сэрэгүүдэй энээнhээ хойшо байхань ойлгосотой бэзэ, ушарынь хадаа эблэролгын условинууд хүсэгэй зандаа байнабшуу, гэбэшье эб найрамдалай договорнууд йа баталагдаха гансал тэрэ саг хүргэр тэдэнэр байха ушартай.

Эдэ бүгэдэ хадаа союзнигуудай лагерьта хамаадаха гүрэнүүдтэ хабаадаха ёhогүй. Иимэ гүрэнүүдэй хариин оронуудта сэрэгүүдээ байлгахадаа урдань дайсан байhан гүрэнүүдтэй коммуникаци байгуулха мэтын тусгаар ушарнуудта хэхэ болоно, гэбэшье дайсан оронуудые гансал эзэмдээд байха үе соо байхаhаа ондоо ушарнуудта сэрэгүүдээ байлгаhан ябадалые зүбтүүлхын аргагүй байха юм.

Советскэ правительствын hанал бодол иимэ гээшэ. Тэрээнтэй зохилдуулан советскэ правительство практическа тобшолонуудые хэжэ байнабшуу.

Дайн сэрэг боложо байха үедэ советскэ сэрэгүүд Югослави, Чехословаки ба Норвегиин газар дээрэ орооhон байгаа. Теэд дайн сэрэгэй дүүрэмсээр тэндэhээ советскэ сэрэгүүдые гаргажа абаашаха тушаа хэмжээ абгаа hэн. Бүри үнгэрэгшэ оной намар эдэ сэрэгүүд дурсагдаhан оронуудhаа гаргагдажа, тэрээн тухай зохихо мэдээсэл тунхаглагдаа бэлэй.

Германида эсэргүү дайнай эсэстэ советскэ сэрэгүүд Данитай хамаатай Борнхольм гэжэ арал дээрэ орохо ёhотой болоhон юм. Энэ оной апрель hара соо тэрэ арал дээрэhээшье советскэ сэрэгүүд нүүлгэгдэжэ дүүргэгдээ hэн.

Нёдондо намар советскэ сэрэгүүд Японидо эсэргүүсэн дайн хэжэ ороод, Маньчжурида японскэ сэрэгүүдые үй бута сохиhые ба тиигэжэ бүгэдэеэрээ hанаажа мэдэжэ байнабди. Хэблэлдэ тунхаглагдаhан хуулита мэдээсэлнүүдhээ гааннарай уншажа мэдэhээр халаа Хитадhаа советскэ сэрэгүүдые гаргажа абаашалга үнгэрэгшэ хабарай эсэстэ эхилээд, майн 3 хүртэр сүм дүүрэhэн байгаа.

СССР-тэ Германиин добтолhоной hүүлээр нэгэн талаhаа советскэ сэрэгүүд ба нүгөө талаhаа англиийскэ сэрэгүүд болбол дайнай үедэ шухала удхатай байhан союзнигуудай коммуникациие хангахын тулада Иранай территори дээрэ орохо ёhотой болоhон юм. Иранай территори дээрэ үлэhэн советскэ сэрэгэй частьнуудай байжа байhан тухай асуудал тушаа энэ оной эхиндэ багбаhаа шуугиан гараhан байна. Бүгэдын мэдэhээр, энэ оной май hара болтор Иранhаа советскэ сэрэгүүдые нүүлгэхэ ябадал мүн лэ хүсэд дүүрэhэн байха юм.

Зарим советскэ сэрэгэй частьнууд мүнөө үедэ Германтай коммуникациие сахижа, Польшын территори дээрэ байна. Тиимэ байдал гээшэ Советскэ Союз ба Польшын хоорондохи харилсаануудта ямаршье ойлгосогүй юумэ гаргаагүй ба мүн тэрэшэлэн энэ ушарые манай бусад союзнигуудшье дүүрэн ойлгоhон байгаа.

Эсэсээ, советскэ сэрэгэй частьнууд Хойто Кореяда бии байна. СССР ба союзна державануудай хоорондо толорхой хэлсээн баталагданхай байhан хадань, тэдэ сэрэгүүд тэндэ байна гээшэ. Тиимэ хадаа энэ ушарташье ойлгосогүй ябадал гарахын үндэhэ байхагүй.

Нэгэдэмэл нацануудай зарим гүрэнүүдэй газар дээрэ байhан американскэ ба британскэ сэрэгүүдтэ тэд ондоо байдал тохёолдоно ой. Нэгэдэмэл нацанууд йэлэ хэдэн гүрэнүүдэй территори дээрэ Америкын Холбоото Штадуудай ба Великобританиин зэбсэгтэ хүсэнүүд ошоод байна, тэдэнэр дайн сэрэг болохо үедэ тэндэ ошоhон аад дайнай дүүрэhэнhээ хойшо заримдаа хэды шэнээн үни удаан саг үнгэрhэн хойно бүри мүнөө болтор байhан зандаа. Тиихэдэ Европын оронууд ба мүн Урда Америкын гүрэнүүдыешье, Африкын оронууд ба тэрэшэлэн Азиин гүрэнүүдыешье нэрлэжэ хэлэхэдэ болоно. Авиационно ба уhан-сэрэгэй базанууд тай Америкын Холбоото Штадуудай ба Великобританиин зэбсэгтэ хүсэнүүд мүнөө хүргэр дэлхэйн бүмбэрсэгэй бүхы хубинуудта бии байhан зандаа гэбэл: Атлантическа, Индийскэ ба Номгон океанууд ай эллэб олон территоринууд дээрэ байжа байдаг. Тэрээнhээ гадна, hүүлэй үедэ зарим гүрэнүүдэй зэбсэгтэ хүсэнүүдые хү[illegible] Арктика мэтын тиимэ аяар холо байhан районуудые hонирхожо байhан тухай hүүлэй үедэ бага бэшээр хэлсэнэ.

Эдэ бүхы асуудал тухай гансал Америкын Холбоото Штадуудай ба Великобританиин түлөөлэгшэд өөhэдөө хүсэл тодорхойгоор хэлэжэ үгэхэ байhаниинь мэдээжэ.

Мүнөө хэлсэгдэжэ байhан асуудалай политическэ удха тухай эдэ тодорхойгоор тогтожо хэлэхэ hэнэй хэрэггүй бэзэ. Эдэ байсаhан гүрэнүүдэй түлөөлэгшэдынэ асуудал тэрээнүйгээр эли годоор ойлгогдохо юм гэжэ найдаhаб.

Иигээд байхадаа, би болбол бүри август hара соо советскэ правительство хадаа Нэгэдэмэл нацануудай организациин член болоhон гүрэнүүд Нэгэдэмэл нацануудай бусад гүрэнүүдэй газар дээрэ байhан өөhэдынгөө зэбсэгтэ хүсэнүүд тухай тусгаар мэдээнүүдые үгэхэ ёhотой гэhэн дурадхал оруулhан тухай танарта hануулха байнаб. Тиихэ зуураа правительствонууд доро дурсагдаhан мэдээнүүдые үгэхэ зэргэтэй гэжэ дурадхаhан юм гэбэл:

Нэгээр — Нэгэдэмэл нацануудай территоринуудай ямар пунктнуудта бусад хани барисаата гүрэнүүдэй болон Нэгэдэмэл нацануудай ондоо оронуудай зэбсэгтэ хүсэнүүд хэды шэнээн байhан тухай мэдээн.

Хоёроор — дээрэ дурсагдаhан территоринуудай али пунктнуудта Нэгэдэмэл нацануудай организациин членүүд болоhон бусад гүрэнүүдэй — членүүдэй зэбсэгтэ хүсэнүүдтэ хабаадаха авиационно ба далайн сэрэгэй базанууд бии байhан тухай ба тэдэнэй гарнизонуудай состав тухай мэдээнүүд болоно.

Политическэ hанал болоhоо гадна, тиимэ мэдээн гээшэ Уставай 43-дахи статьягай ёhоор бүгэдэниитын эб найрамдалые хангахын зорилгоор, аюулгүйн Советэй мэдэлдэ Нэгэдэмэл нацанууд гаргажа үгэхэ ёhотой байhан зэбсэгтэ хүсэнүүд тухай асуудалые мүнөө үедэ шэнжэлэн үзэжэ байhан аюулгүйн Совет ба сэрэгэй-штабной комитедтэ тиимэ мэдээнүүд шухала хэрэгтэй байнабшуу. Тиихэдэ, советскэ правительство болбол тиимэ мэдээнүүдые аюулгүйн Советтэ үгэхээр бэлэн байhанаа өөрынгөө талаhаа мэдүүлhэн байгаа.

Мүн тэрэшэлэн Генеральна Ассамблей дээрэ господин Остин энээн тушаа Америкын Холбоото Штадуудай hанал бодолые хэлэhыень мэдэхэ байнаб. Господин Остин болбол Советскэ Союзай дурадхалые буруушаажа арсаагүй hэн, гэбэшье энэ асуудалые үри үргэлжэhэн байна. Тэрэ хадаа хилын саана ба мүн орон нютагтаашье эдүүлгэдэ байhан бүхы зэбсэгтэ хүсэнүүд тухай мэдээнүүд үгтэхэ ёhотой гэжэ дурадхаа hэн. Тиигээд байхадаа, Остин болбол урдань дайсан байhан гүрэнүүдэй территори дээрэшье байгаа союзна сэрэгүүд тухай мэдээнүүдые үгэхэ шухала гэжэ зааhан байна.

Советскэ правительство тиимэ дурадхалые hайшаан дэмжэхээр элэн байнал. Тэрэ хадаа энэ асуудал тушаа Холбоото Штадуудай правительствотайшье мүн тэрэшэлэн бусад правительствонуудтайшье үгэеэ нэгэдэжэ шадахабди гэжэ найданаб.

Түбхын түрүүндэ советскэ правительство болбол американскэ правительствын дурадхаhан шэнгеэр хилын саана байгаа өөhэдынгөө зэбсэгтэ хүсэнүүд тухай бүхы гүрэнүүдэй дүүрэн мэдээнүүдые үгэхэ болоо hаань, тэрэниие зүбшөөхэ байна. Тиимэ болохолоор, советскэншье, мүн американскэншье правительствонууд ани барисаата гүрэнүүдэй территори дээрэ байhан зэбсэгтэ хүсэнүүд тухай болон мүн тэрэшэлэн урдань дайсан байhан гүрэнүүдэй территори дээрэ байгаа зэбсэгтэ хүсэнүүд тухай тоо мэдээнүүдые үгэхэ гээшые зүбшөөнэ. Элэ hүүлшын нэмэлтые оруулаад байхадаа, бидэ эр болбол хилын саана байhан зэбсэгтэ хүсэнүүдэй проблемые бүхыдэнь хабаадуулhан советско-американска нэгэдэмэл дурадхалтай боложо шадаха баабди.

Тиимэ тоо мэдээнүүдые абаад байхадаа, аюулгүйн Совет болбол зарим гүрэнүүдэй хилын саана байhан зэбсэгтэ хүсэнүүд тухай дүүрэн мэдэжэ абаха болоно. Энэ хадаа уласхоорондын эб найрамдал ба аюулгүй байдалые хангахын тулада Нэгэдэмэл нацануудай организацида шухала хэрэгтэй зэбсэгтэ хүсэнүүд тухай асуудалы[illegible] hан аюулгүйн Советтэ ба сэрэгэй-штабной комитедтэ ехэхэн удхатай байха болоно.

Гүнзэ бүхэнэй газар дээрэ байhан Нэгэдэмэл нацануудай зэбсэгтэ хүсэнүүд тухай хэлэхэ юм болоо hаа, мүн энэ асуудалшье шиидхэгдэхэ ёhотой байна. Зүгөөр, тус асуудал хадаа мүнөө хэлсэгдэжэ байhан дурадхалда ехэ хабаадахагүй байнабшуу. Зүгөөр, бүгэдэниитэ дээрэ буу зэбсэгүүд ехороохо тухай асуудалые зүбшэн хэлэлсэхэ шухала байна гэжэ бүгэдөөрөө мэдэрhэн байгаабди. Тэрэнь юун бэ гэхэдэ тиимэ шиидхэбэри гаргаад байхадаа, бидэнэр зэбсэгтэ хүсэнүүд тухай асуудалые бүхы дээрэнь хэлсэхэ ёhотой болонобди. Тиин бүгэдэниитэ дээрэ буу зэбсэгүүдые хороохо гэhэн проблемые хаража үзэлгэ хадаа хилын саана байhан зэбсэгтэ хүсэнүүд тухай болон мүн тэрэшэлэн орон нютагтаа байhан зэбсэгтэ хүсэнүүд тухай эли тодоор мэдэхэ шухала байhантай холбогдонхой байhаниинь мэдээжэ. Бүгэдэниитэ дээрэ буу зэбсэгые хуряаха гээшэ бүхы оронуудта хамаадаха ёhотой ба зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хаана ямаршье газарта байгаа hаань болтандань хабаадаха зэргэтэй. Тиимэ болохолоороо, бүгэдэ ниитэ дээрэ буу зэбсэгүүдые хороохо проблемые хаража үзэлгэдэ ороод байбал энэ асуудал тушаа үгэеэ нэгэдэhэн шиидхэбэри гаргажа шадаха байнабди.

Зүгөөр, бидэнэр болбол мүнөөдэр танай үзэмжэ дээрэ табигдаhан асуудалай удхыень доро дурдаха ёhогүйбди. Дайн сэрэгэй дүүрhэнhээ хойшо хэдэн олон hара болоод байхада, хилын саана байжа байhан Нэгэдэмэл нацануудай зэбсэгтэ хүсэнүүд тухай асуудалые тусгаар харгалзаха байhан юрэнхы проблеменүүдтэй хутхаhанай хэрэггүй.

Дээрэ хэлэгдэhэн минии ажаглалтатай зохилдуулан, советскэ проект хубилгагдажа, господин Остиной оруулhан дурадхалhаа үндэhэлhэн нэмэлтнүүд тэрэнэй соо оруулагдаhан байгаа. Тэрэ хубилгагдаhан проектые би болбол танай үзэмжэдэ табяад, удаань Генеральна Ассамблейдэ дэмжүүлхын тулада мүнөө табинагэшэб. Тэрэнэй текст иимэ байна гэбэл:

„Генеральна Ассамблей болбол Нэгэдэмэл нацануудай организациин членүүд болоhон гүрэнүүдэй доро дурсагдаhан тоо мэдээнүүдые нэгэ hарын болзор соо Генеральна секретарьта ба аюулгүйн Советтэ үгэхэ тухай шиидхэбэри гаргахыень аюулгүйн Советтэ hайшаан дурадхана гэбэл:

1. Урдань дайсан байhан гүрэнүүдэй территориhоо бэшэ Нэгэдэмэл нацануудай гү, али бусад ондоо оронуудай территориин ямар пунктнуудта Нэгэдэмэл нацануудай бусад гүрэнүүдэй зэбсэгтэ хүсэнүүд хэды шэнээн байhан тухай.

2. Урдань дайсан байhан гүрэнүүдэй ямар пунктнуудта союзна державануудай ба Нэгэдэмэл нацануудай бусад гүрэнүүдэй зэбсэгтэ хүсэнүүд хэды шэнээн бии байнаб.

3. Дээрэ дурсагдаhан территоринуудай ямар пунктнуудта Нэгэдэмэл нацануудай организациин членүүд — гүрэнүүдэй зэбсэгтэ хүсэнүүдтэ хабаадаха авиационно ба далайн сэрэгэй базанууд бии байнаб, тэдэнэй гарнизонуудай состабынь ямар бэ.

4. Нэгэ, хоёр ба гурба параграфуудта дурсагдаhан тоо мэдээнүүд 1946 оной ноябриин 1-эй байдалаар үгтэхэ болоно" гэбэ.

Бидэнэр бултадаа эдэ бүхы тоо мэдээнүүдые аюулгүйн Советтэ үгэхэ ёhотой байнабди. Энээниие хэрэггүйбди гэжэ арсаха гү, али хилын саана бии байhан өөhэдынгөө зэбсэгтэ хүсэнүүдэй бодото байдалые Нэгэдэмэл нацануудай организациhаа далдалха үндэhэ баримта тэдэндэ байхагүй. Энэ уялгаяа гүйсэдхэхэ хэрэгhээ нэгэшье орон зайсаха ёhогүй, ушарынь хадаа Уставтар байгуулагдаhан зорилгонуудаа дүүргэжэ шадахын тулада иимэ юумэ Аюулгүйн Советтэ шухала хэрэгтэй байнабшуу.

Советскэ Союз болбол энэ проектээр эригдэhэн юумые тэрэ хэмжээрнь бүтээхээр бэлэн байна. Энээниие бусад правительствонуудшье зүбшөөхэ юм гэжэ найдаха байнабди.

Энэ асуудалые hайнаар шиидхээд байбал, тэрэнь эб найрамдалай ба уласхоорондын аюулгүй байдалда тэрэхэ байhандань ажал хэжэг hанагданагүй.

ХҮСЭНТҮГЭС СТАЛИНСКА АРТИЛЛЕРИ

Артиллериин үдэр хадаа бүгэдэ арадай hайндэр мүн. Энэ үдэр советскэ арад зон болбол немецко-фашистскэ булимтарагшадта эсэргүү Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай түүхэ ломог доторалдарта hайхан хуудаhануудые бэшэhэн шэн габьяата советскэ артиллеристнүүдые магтан еhоложо байна гээшэ.

Артиллериин үдэрые hайндэрлэлгэ хадаа 1944 ондо СССР Союзай Верховно Советэй Президиумэй Указаар тогтоогдоод, 1942 ондо Сталинград шадар немецүүдэй 330 мянган сэрэгтэй армиие бүгэдэжэ дууhан үй бута сохилгоор дүүрэhэн Советскэ сэрэгүүдэй түүхэтэ добтолго хэжэ эхилhэн ноябриин 19-эй үдэр хэдэг болохо гэhэн байгаа. Сталинград шадар дайсаниие үй бута сохилгодо советскэ артиллери шиидхэхы үүргэ дүүргэhэн юм.

Дайнай болоhон жэлнүүдтэ нүхэр Сталин болбол советскэ артиллериие армиин гол эхэ сохилтын хүсэн гэжэ нэрлээд, советскэ артиллеристнүүдэй имагта ехэ эрэлхэг зориг ба шадабари мэргэжэлые тэмдэглэhэн байна. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай олон тоото байлдаануудта Советскэ Армиин артиллеристнүүд агууехэ вождьдынгоо энэ үнэлэр дээдэ сэгнэлтые нэрэгэн түрэтэйгөөр харюулhан байна.

Мүнөө жэлдэ манай арад зон артиллериин үдэрые энхэ амгалан оршон байдалда тэмдэглэжэ байна. Дайн сэрэгэй шэрүүн хатуу гуршалганууд үнгэрбэ. Манай зэбсэгтэ хүсэнүүд нүхэр Сталинай удэридалгаар дайсанаа дараhан агууехэ илалтые түйлаад байхадаа, СССР-эй арадуудта энхэ амгалан зохёон байгуулха ажалай условиие бии болгожо хангаба.

Советскэ артиллериин хүгжэлгэ, тэрэнэй амжалтанууд хадаа агууехэ Сталинай нэрэ алдартай таhаршагүй холбоотой байнабшуу. Дайнай эхилхэhээ бүри түрүүн нүхэр Сталин болбол ерэхэтүйн дайн сэрэгтэ артиллериин дүүргэхэ үүргэ ба эзэлхэ hууриие тодорхойлон хэлээд, тэрэнэй техникые үргүүлхэ тухай конструкторнуудай кадрнуудые бии болгохо тухай, артиллеристнүүдэй агууехэ армиие hурган хүмүүжүүлхэ тухай саг үргэлжэ оролдоhон байгаа.

Сталинска табанжэлнүүдэй үедэ манай ажаүйлэдбэри артиллериие эрхим классай дайшалхы техникээр зэбсэглүүлэн хангаба. Советскэ Союзда фашистскэ Германиин мэхэтэ муухайгаар добтолхо үедэ Советскэ Арми гээшэ танк бусадаха ба зенитнэ hайн ехэ буунуудтай, мүнөө сагай үхэр буунууд ба гаубицатай, элдэбын калибрын миномёдууд ба hомо хэрэгсэлнүүдтэй болоод байгаа байгаа. Тиимэ байhан хадаа, советскэ артиллери гээшэ дайнай эхилhэн түрүүшын үдэрhөө хойшо дайсаниие айхабтар шангаар сохихо аргатай байhан юм.

Зүгөөр, дайн сэрэг болбол манай дайшалхы техникые тоо ба шанараа талаар улам хүсэтэй болгохые эрибэ.

Дайн сэрэг соогуур самоходно артиллери байгуулагдажа, тэрэнэй хүсэ шадалынь немецкэ армиин самоходно артиллериhаа дуталгүй байхаhаа гадна, харин тэрээнhээ нилээд бүлюу хүсэтэй байhан юм. Ябаган сэрэгүүд ба танкнуудтай хамтаржа, дайнай ябуулгануудые хэхэдээ, манай самоходно артиллери гээшэ гайхамшаг hайн дайшалхы амжалтануудые түйлаhан байгаа.

Дайнай болоhон жэлнүүдтэ байгуулагдаhан шэнэ янзын hүртэ ехэ буузэмсэгэй нэгэниинь хадаа реактивна миномедууд болон, тэрэниие солдадууд ба тэдэнэй хойноhоо арад зон бүхыдөө hайхашаан „катюшанууд" гэжэ нэрлэнэ байна. Манай „катюшанууд" хадаа немецкэ булимтарагшадые hүрдүүлэн даража байгаа hэн. Оборонодошье, добтолго хэхэдэшье гвардейскэ миномётно частьнууд дайсанай тархи дээрэ үхэлтэ hомонуудые буулгажа, тэрэниие хүндэ хэшэ гээлтэдэ оруулжа байhан юм. Дайнай үедэ тээхи үетэй сасуулбал советскэ артиллери тоогойн оо талаар дайнай болоhон жэлнүүдтэ таба дахинhаа үлүү ургаhан байна. Нүхэр Сталинай өөрынь үгэhэн заабаряар улам шэнэ шэнэ артиллерийскэ частьнуудые бии болгохо тушаа шахарлуу шанга хүдэлмэри тылдэ ба фронт дээрэ ябажа байгаа hэн. Тэдэнэр материальна частяар ба hомо хэрэгсэлнүүдээр хиhа сан соогоо таhаралтагүйгөөр хангагдажа байба. Манай эрхим артиллерийскэ заводууд Гүрэнэй Обороной Комитедэй тогтоолон зэбсэгжүүлгые бүтээн гаргаха түсэбые дүүргэхэhээ гадна, мүн тэрэниие нилээд үлүү гаргар дүүргэжэ байгаа. В. М. Молотовой нэрэмжэтэ гансахан артиллерийскэ заводаар 118 артиллерийскэ полкнуудые сэрэгтэй буу зэбсэгүүдые түсэбhөө гадуур бүтээн гаргаhан юм гэжэ хэлэбэл ойлгостой болохо бэзэ.

Манай ажаүйлэдбэриин толо hайнаар хүдэлжэ байhанай ашаар советскэ сэрэгүүд hомо хэрэгсэлнүүдээр хэзээшье дутажа үзөөгүй. Советскэ арад зон хадаа артиллериин шадалые бүхэжүүлхын тулада хүсэ ба зөөриэ гамнаагүй. Жэшээнь, гансахан 1944 ондо 240 миллионhоо үлүү снаряд, бомбо ба мина болон 7 миллиард 400 миллион патрон бүтээгдэhэн байгаа.

Артиллеристнүүд орондоо үри дэёмхило орожо байгаагүй юм. Дайнай хамаг бүхы үедэ обороно ба добтолгодошье тэдэнэр дайсаниие хайра гамгүйгөөр хюд жа байба, тиихэдээ үндэр дээдэ дайшалхы шадабари мэргэжэл, баатаршалга, хатуу зориг ба шэн габьяа харуулhан байна.

„Бүгэдын мэдэhээр, артиллери гээшэ Ленинград ба Москвада орохо замууд дээрэ дайсанай дабшахые зогсооходоо Улаан Армида туhалhан тиимэ ехэ хүсэн байhан юм" гэжэ нүхэр Сталин бэшэhэн байна.

Сталинградай, Одессын, Севастополиин, Киевэй, Ростовой ба бусад городуудай обороноdo советскэ артиллеристнүүд хүсэтэй шангаар ба мэргэнээр буудадаг байhанаа харуулhан байна. Манай үхэр буунуудай ба миномёдуудай галта hалхи шуурган шанга шанга буудалганууд хадаа добтолжо ябаhан дайсаниие зогсоодог, тэрэниие газар худар шургахые баядхадаг, тэрэнэй амиды хүсэн ба техникые үгы хэдэг байба.

Советскэ артиллери болбол дайсанай танкнуудые хюдаха гол зэбсэгынь байhан юм. Дайсанай танкнуудта эсэргүү айхабтар шанга тэмсэл хэжэ байхадаа, танкнуудай добтолгоhоо ябаган сэрэгүүдые аршалан абдаг, обороные тогтуурилгай болгодог, советскэ сэрэгүүдэй фронтые hэтэ сохихо гэhэн немецкэ командованиин hэдэлгэнүүдые hалгаадаг байба.

Манай армиин добтолгонуудта советскэ артиллери бүри ехэ хүсэтэйгөөр дайсаниие хяа hэмнэ сохижо байгаа. Галта hалхи шуурган шэнги шанга буудалганууд болбол немецкэ бүхэжүүлгэнүүдые hандаргаан hалгаажа, советскэ ябаган сэрэгүүд ба танкнуудай дайсанай обороно худар аяар холо хүртэр орожо добтолго хэхэ арга олгодог байгаа. Перекоп ба Сиваш дээрэхи бүхэжүүлгэнүүдшье, Карельскэ перешеекэ дээрэхи Маннергеймын линиишье, Пруссын сэрэгэй булимтарагшадай гушаад жэл соо барижа ба бүхэжүүлжэ байhан Зүүн Пруссиин үни удаан сагай пограничнэ түхеэрэлгэнүүдшье, Кенигсбергын портнуудшье немецүүдые үй бута сохилгоhоо баржа шадаагүй байhаниинь мэдээжэ. Эдэ бүхы бүхэжүүлэнүүд хяа hэмнэ сохигдоhон ба тэндэхи сэрэгүүд үгы хэгдэhэн байха юм.

Фашистскэ Германида эсэргүү дайнай түгэсхэлэй үедэ Берлинскэ операцида артиллери гээшэ имагта ехэ удхатай болобо. Берлинэй түлөө тэмсэлдэ 22 мянган тухай манай үхэр буунууд ба миномёдууд хабаадалсаа hэн. Фашистскэ столицые халхалжа байhан хамаг бүхы хамгаалгын хидэнүүд артиллериин айхабтар шанга буудалгаар ба авиациин добтолгоор hэтэ сохигдоhон байгаа. Советскэ үхэр буунуудай мэргэн ба үгы хэхэ хүсэтэ буудалганууд Берлинскэ гарнизоной капитуляциие түргэдхэhэн юм. Японскэ империалистнуудые үй бута сохилгодошье артиллери гээшэ гайхамшаг ехэ үүргэ дүүргэhэн байна.

Имагта ехэ эрэлхэг зориг, баатаршалга ба шэн габьяа гаргаhанай түлөө 1600 гаран артиллеристнүүд Советскэ Союзай Геройн нэрэ эргэдэ хүртэhэн байна. Тэдэнэй дунда СССР-эй Верховно Советэй депутадууд ахалагша сержант Кинжиев Х. Н., старшина Обухов А. В. ба бусад олон бии. 1 миллион гаран артиллеристнүүд орденууд ба медальнуудаар шагнагданхай.

Дайнай болоhон жэлнүүдтэ советскэ артиллериин гэрэлтэмэ амжалтануудые бэлэдхэhэн нүхэр Сталин болбол энхэ амгалан сагташье тэрэниие сайшаалаа хүгжөөхэ тухай имагта ехэ анхарал хандуулна. Артиллерийн наукануудай Академиие бии болгохо тухай СССР-эй Союзай Министрүүдэй Советэй тогтоол артиллериие хүгжөөхын тулада түүхэтэ удхатай абшуу.

Бүхы Советскэ Армидал адли советскэ артиллеристнүүд Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай дайшалхы дүй дуршалые шудалжа, бүтээр бүриин hуралсалда өөрынгөө мэргэжэл ба политическэ эрдэмые дээшэлүүлхэ байхадаа, манай арадай энхэ амгалан зохёон байгуулха ажалые хэрхо хүрсэр сахин хамгаалжа байна гээшэ.

И. ПРОТКО,
Артиллериин генерал-лейтенант.

Эдэнэр Эхэ ороноо хамгаалалаа

Советскэ арад өөрынгөө артиллеристнүүдэй гайхамшагта ехэ дайшалхы габьяае хэтэ мүнхэдөө мартахагүй

* *

Советскэ Союзай Герой

...огантин Владимирович Оци... 1919 ондо Эхиргэйн аймаг й ...киновка тосхондо түрэһэн ...а.

...эр Оцимик болбол советск... ...гай с г үе соо хүн боложо хү... ...һэн байна.

...9 оной сентябрь һарада алдар... Советскэ Армиин зэргэдэ оро... нүхэр Оцимик болбол сэрэгэй ...ай бүхы шатые дамжажа га... ...н хүн байха юм. Түрүүшээр ...ллеридэ наводчик байтараа ...командирнуудай һургуулиин ...н һайн сэгнэлтэтэйгээр дүүр..., взводой командирай туһалаг... болоо һэн.

...эгэ ороноо хамгаалгын агуу... ...айнай эхилээд байхада нүхэр ...игто младша политругай н... ...рэ олгогдожо, батарейн комис... тушаалда дэбжүүлэгдэһэн ...аа.

...3 ондо хоёр жэлэй артилле... ...скэ училищада ороод, тэрэ... ...ургаан һара соо һайн сэ... ...тэйгээр дүүргэжэ гараа һэн.

...ээл энэ үедэ училищын һу... ...ид өөһэдынгөө мүнгөөр ар... ...ерийскэ батарей абаха гэжэ ...хаа, нүхэр Оцимик энэ хэ... 8 мянган түхэриг оруулба. ...овно Главнокомандалагша га... артиллеристнүүдэй үнэтэ ...алые дэмжэхэ зура, энэ ба... ...йда командна составые эльгээ... ...радхаһан байгаа.

...э батарейн командна составта ...ай эрхимүүдые шэлэжэ ...лһан юм. Эдэнэй тоодо лейте... Оцимик оротсобо.

• • •

...44 оной эхин. Ленинградска ...г...

...йтенант Оцимигай батарей ...ергеймын бэхижүүлгэ ехэгэ... ...ние үй бута сохиһогоо хабаа... ...аба. Энэл болоһон шэрүүн ха... ...туулалдаануудта энэ батарей ...ол дайсанай 18 ДОТ, 32 ДЗОТ. ...к ба хэдэн олон гитлерове... ...ые, сагаан финнүүдые ...аһан байгаа.

...45 оной январь. Одер мүрэн...

...анай сэрэгүүд Одер мүрэнине ...ха гэжэ дайнай түүх дэ узэг... ...й үргэн далайсатай ба хатуу ...ун тулалдаануудые хэжэ бай... үе.

...атарейн командир ахалагша ...тенант Оцимик өөрын үүсхэл... ...жа, сэрэгэй хэрэгсэ дэ бай... ...й һа гаталха зүйлнүүдые ...лан бет н хашалгатай б... ...дээгүүрээ д багдашагүй га... ...р бата бэхи ДОТ-уудтай Одер ...ание гаталжа, баруун эрье ...нь гараба.

Энэ үдэр немецүүд дүрөэ дахин дошхон хатуу атака хэбэшье һаань, манай ябган сэрэгүүд ахалагша лейтенант Оцимигай батарейн эдибхитэй дэмжэлгые үрөөр тэдэнние висуулан сухаряаба.

Хоёрдохи үдэрынь немецүүд бүри ехэ ба удаа дараалан атакануудые хэбэ. Ахалагша лейтенант Оцимик ябган сэрэгэй хэһэгүүдые ба өөрынгөө артиллеристнүүдые хамталжа, томохон хүсэн болгоод немецүүдэй түрилтые удаа дараалан сухарюулна.

Немецүүд дүрбэдэхи атака хэхэдээ „Тигр" гэжэ дүрбэн танкануудые табиба... Түрүүшынь танк баатарлиг артиллеристнүүдэй байһан газарта орожо ерэбэ, тиихэдэнь ахалагша сержант Сальченко эдэдэ гранатануудые холбон уяжа танк доогуур шурган орошобо... Танк тэндээ гал дүлэ соробхилоод байшоо һэн. Хоердохи танкнь хорёод метрын тухай газарта ерэжэ ябатарынь ахалагша лейтенант Цыганков тэһэ буудажа зогсообо...

Эгээл энэ үедэ ахалагша лейтенант Оцимик өөрынгөө частьтай холбоо таһарһан байжа, 22-дохи армиин командалагшатай холбоо байгуулаад, ушар байдалаа элидхэһэнэйнгээ һүүлээр координатаа хэлжэ үгөөд өөрынгөө байһан руу буудахые гуйба.

Түрүүшын хоёр снаряд...

Немецүүдэй сухарин тэрьедэжэ ябахые харана, манай хүсэ ехэтэ артиллериин снарядуудай эндэ тэндэ тэһэржэ, огторгойдо туламаа хара шорой, буу забсэгүүдэй эбдэрхэйнүүдэй хиидэн дэгдэхые харана, тээд ямаршье абяа дуу лангүй.

Ингэжэ байтарынь манай ябган сэрэгүүд хажуугаарынь дууһашагүй олоороо гүйлдэн гаранад.

... Армиин командалагшын байра... Маршал Жуков ахалагша лейтенант Оцимигые тэбэрижэ таалаад, алтан часы бэлэг үгэбэ.

• • •

Берлиние штурмалан абаха гэжэ байһан үе. Советскэ Армиин XXVII жэлэй ойн баяр...

—Ахалагша лейтенант Оцимик! —гэжэ президиумһээ дуудаба.

Генерал-полковник Булганин бодожо ерээд, Ленинэй орден ба Советскэ Союзай Геройн алтан одо барюулба...

Ц. Зандинов.

* * *

Фронтовой газетые иража харахада...

Совинформбюрогой 1944 оной июлиин 28 най үдэрэй оперативна мэдээсэл уншахадмнай: „1-дэхи Белорусскэ фронтын сэрэгүүд шадабари һайнтайгаар тойрон бүсэлһэнэй ашаар Варшавска шэглэл дээрэ байһан тон ехэ оперативна удхашанартай түмэр харгын узел ба немецүүдэй хүсэтэ бүхэлэлтэ болохо Брест город ба хэрэмые июлиин 28-да эзэлэн абаба" гэжэ хэлэгдэнэ.

Ингэжэ манай сэрэгүүд немецүүдэй сухариха замые таһа сохиһон байгаа.

Брестскэ нэгэдэхи дивизиин Улаан тугта, Кутузовай ордентой Новогеоргиевско полкынхид гурбалахи хоногоо унтаха нойргүй, ямаршье амаралтагүй баруун зүгые шэглэн байлдаатай тулалдаагайгаар дабхин ябанад...

Немецүүд гурбан тээһээ буулаадаг болобо. Лейтенант Данзанов немецүүдэй гунзагы тылдэ гараа байнабди гэжэ дүрбэдэхи сүүдхэдэ мэдэбэ.

Улаан хоолойгоо боогдожо байһан гитлеровецүүд бүхы хүсэеэ зангидажа, манай сэрэгүүдтэ добто жо оробо. Манай бурят-монгол арадай хүбүүн лейтенант Данзанов энэ хатуу шэрүүн тулалдаанда баатарлиг зориг харуулһан байгаа.

Энээн тухай офицер Данзановай ябаһан Улаантугта Брестскэ нэгэдэхи дивизиин газетэдэ ингэжэ уншанабди:

„...Хэдэн час соо таһаралтагүйгөөр дайсанай снарядууд хуурай газарые улаан тооһо үрхиргэр дэлбэ сохижо, туулган хара утаан болон тэһэржэ байба.

Противотанк ба нэгэ пушкатай ба гурбан боецүүдтэйгээр офицер Данзанов бүхы сэрэгүүдэйнгээ урда тээнь, зайдан харгы дээрэ үлэхэ ушартай болоһон байгаа.

Бурят-монгол арадай үнэн сэхэ хүбүүн, большевистскэ партиин член офицер Данзанов боецүүдтээ хандажа хэлэбэ:

—Дайсан баһа дахин атака хэхэнь... Дайсанай атакые сухарюулаагүйдөө үхэтэрөө эндэ байхабди. Һуури һууридаа ошогты!

Баруун хажуудань ой модон. Офицер Данзанов нэгэ боецтээ пушкынгаа хажуула үлэбэ, боец Агапов нүхэртээ модон соогуур дайсанай нэбтэрэн ерэхэгүйн тула да ойе хамгаалхын зорилготойгоор автомадуудаа барижа ошобо.

Харгын һубаг, шугы шэбэр, хонхор яама сооһоо бодожо, атакада ороһон хэдэн зуугаад немецүүдэй галзуу зэрлиг хашхаралдаан гарана.

—Лейтенантыемнай алахань байна?!—гэжэ боец Агапов аман соогоо шэбэнэжэ, ноогоорожо ябаһан немецүүдые харуулан автомадаараа шүрьюулна.

... Түрүүшын снаряд тэһэрбэ, хоёрдохи, гурбадахи снарядууд тэһэрбэ... Осколконуудтай хамта ногоон мундирнуудай таһархайнууд дээшээ хиидэнэ. Офицер Данзанов өөрөө пушкаа сэхэлдүүлэн, осколочно снарядаар буудажа байбашье һаань, немецүүд галзуу дошхон атакаяа үргэлжэлүүлһээр байба.

— Картечээр!—гэжэ һомологшо Поздняковтоо офицер Данзанов команда үгэнэ.

Немецүүд эрэлхэг артиллеристнүүдтэ табин метр дүтэ орожо ерэбэ.

Лейтенант Данзановые дайсанай һомон дайража, дала мүрыень шархатуулба... Габэшье, шархатаһан офицер тулалдаанһаа гаража ошобогүй, командалжа үргэлжэлбэ.

Түрүүшын картечнэ снаряд тэһэржэ, немецүүдые хамуураар хамаһангал адляар нэмхылгэн унагаана. Һүүлшынгээ снарядые нюргаараа эрьеһэн фашистнуу уруу буудаба...

Фашистнуудай эсэргүүсэлые буурулжа, манай ябаган сэрэгүүд эршэтэй түргөөр баруулжа дабшанад.

—Артиллеристнүүдтэ алдар соло! Түлеэ ябталһандал адляар немецүүдые обоолоо байнат даа,—гэлдэжэ энэ тулалдаачай хуби заяа шиидхэһэн эдэ дүрбэн баатарлигуудай шэн зориг ба шадабари дуршэлые гайхалдан үнгэрнэд..."

• • •

Дайнай шэрүүн хатуу жэлнүүд үнгэрөө. Советскэ армиһаа табигдаһан ахалагша лейтенант Данзанов мүнөө артиллериингээ баярай үдэрые бүхы советскэ арадтаяа хамта амгалан тайбан оршон байдалда һайндэрлэжэ байна.

Галан Данзанович Данзановай үбсүүн дээрэ Александр Невскиин орден, „Улаан Одоной" ба "Эхэ ороноо хамгаалгын дайнай II шатын орден" ба хэдэн медальнууд яларна.

Ц. Цыбиков.

* *

Цэдэн ГАЛСАНОВ

Катюша

(Гвардейскэ миномётчигой хөөрөөн)

1

Берлинэй үйлсын тэг дундаһаа
Бэшэг амаргатаа ябуулаа һэм,
Илалтын баярай дундаһаа
Ингэжэ Хандадаа захюулаа һэм:
„Минии Катюшын нэрэһээ
Мэндэ амарые хүлеэгыш даа
Минии бусажа ерэтэр
Мэеэрхэнгүйгөөр байгыш даа.
Иниг Катюша бидэ хоёр
Илалтын хурим хэбэбди,
Эхэ орондоо салют-мэндэ
Эршэтэ галаараа хэбэбди".

2

Хинганай хярые дабуулжархёод
Хиргажа галаараа байтарнай
Ханилсан гансахан Хандаһаа
Харюугай бэшэг ерээ һэн.
„Катюша та хоёрто
Халуун баяр хүргэнэм...
... Хамта бусажа ерэхынтнай,
Хамта жаргажа һуухынтнай
Халуун юрөөл үргэнэм.
Хуримайтнай үдэр угтуулан
Хуряалгаа дүүргээд байнабди...
Сагаан каравай үргэжэ,
Сагаан эдеэ дээжэлжэ
Илагшадаа хүлеэн байнабди".

3

Иимэ бэшэг абахадаа
Инагаа һанаандаа озоо һэм.
Ханилсан ганса Хандаяа
Катюша—гэдэг болоо һэм.

4

Тала майлынгаа таряанда
Тракторaa жолоодон ябахадам
Хандаа—минии Катюша —
Хажуудам инаглан хөөрэгшэ:
„Хара һанаандаа, үнөөнөөтэе,
Катюшатай болошоо ха гэгшэ һэм.
Инагай нэгэн шог ха гээд
Эльгэ зүрхөөрөө мэдэгшэ һэм".

5

Иимэ үгыень дуулахадаа
Инагаа жаргалтаар тэбэринэм.
Ханилсан ганса Хандаяа
Катюша—гэжэ нэрлэнэм.

Артиллерист Инхеев

Бурят-монгол арадай үнэн сэхэ хүбүүн Н. П. Инхеев 1938 онһоо хойшо 1945 оной декабрь һара хүртэр баатар Советскэ Армиин зэргэдэ таһалгаряагүй алба хэһэн байха юм.

Никифор Ильич болбол энэ үе соо наводчигһоо полковой батарейн управлениин взводой командир хүртэрөө ургаһан байна. Нүхэр Инхеев 1939 ондо Халхын гол дээрэ японско империалистнуудтай болоһон дайнда хатуу зоригтойгоор хабаадалсажа, Эсэгэ ороноо хамгаалгын агуу ехэ дайнда нүхэр Инхеев 1941 оной октябрь һараһаа эхилээд дүүртэрынь элибхитэйгээр хабаадаа. Нүхэр Инхеев Москва городые хамгаалгын хатуу шанга дайнда ябалсаа һэн. Витебск—Демидов—Неман мүрэн—Гельзиг ба Кенигсберг ба бусад олон городууд ба бүхэжүүлгэнүүд хадаа тэрэнэй эрэлхэг баатар тэмсэлэй эгээл богони маршрут болоно. Эдэ байлдаануудта Инхеевэй хүтэлжэ ябаһан бата ей дайсанай хэдэн арбаад танкнуудые шатааһан ба үс дхаһан, амиды хүсэнүүдгэнь ехэхэн хохидол ушаруулһан байна.

Һүүлээрынь зүүн тээ японско агрессорнуудтэй болоһон дайнда хабаадалсажа, нүхэр Инхеев өөрынгөө дайшалхы замые Порт-Артур дээрэ дүүргэһэн юм.

Коммунист Инхеевэй дайшалхы габьяае советскэ правительство үндэрөөр сэгнэбэ. Никифор Ильич Инхеевэй үбсүүн дээрэ „Улаан Одон", „Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай I ба II шатын орденууд", „Дайшалхы габьяагай түлөө" гэһэн хоер медаль ба бусад 4 медальнууд толотон яларна.

Никифор Ильич мүнөө амгалан ажалдаа бусажа ерээд шэн зоригтойгоор ажаллажа байна.

Д. Галанов.

Тэрээнэй нэрэ хэзээдэшье мүнхэ

Немецкэ булимтарагшад өөһэдынгөө алуурша сэрэгүүдые арбэргүй оньһон техникээр зэбсэгжүүлэн дайнай түрүүшын һаранудта манай Эхэ ороной баруун районуудые эзэмдэн абаад, шуһата гараа улам саашань һарбайжа байһан эгээл харюусалгатай үе, социалистическэ Эсэгэ оронoймнай дайнай аюулда ороод байһан үе байгаа һэн.

Эгээл энэ үедэ бурят-монгол арадай эрхим хүбүүн гвардиин полковник Владимир Бузанаевич Борсоев хадаа өөрынгөө дайшалхы замые эхилһэн юм.

Немецкэ зэрлигүүдэй дайшалхы техникэ ба сэрэгүүдые хюдахаһан агуу ехэ вождь нүхэр Сталинай уряалаар манай Улаан Арми хатуу шанга байлдаануудые үдэр һүнигүй ябуулжа байгаа. Габэшье, немецүүд урагшаа сүдхэжэл байһан юм. Офицер Борсоев хадаа Житомир, Киев, Мариуполь городуудые хамгаалгын байлдаануудта хабаадаһан ба Красный Луч город шадарай хэсүү шанга байлдаануудта артиллерийскэ частиин командирээр дайлалдажа ябаха үедөө үнэрэй тэмдэглэл соогоо ингэжэ бэшэһэн байна: „Энэ рубеж дээрэ дайсанай үсые хюдажа, обороондо орожо шадаабди."

Эсэгэ оронойнгоо аюулда ороод байһан үедэ дайшалхы габьяа, баатар шалга гаргаһан шэн зоригто офицер Борсоев хадаа 1942 оной июль һарада противотанков артиллерийскэ полкын командираар томилогдоо һэн.

Нүхэр Борсоевой командалдаг артиллерийскэ часть хадаа Воронеж, Косторная, Старый Оскол, Обоянь, Сума шадарай байлдаанда хабаадажа, немецкэ техникэ ба сэрэгүүдые ехэ олоор үгы хэһэн байгаа. Улаан Армиин добтолгын эхилһэн сагһаа хойшо нүхэр Борсоевой часть энэ добтолгын түрүүшын зэргэдэ ходоо ябалсаа. Белгород, Грайворон, Киев, Фастов, Житомир городуудай түлөө болоһон байлдаануудта Борсоевой командалдаг часть дайшалхы габьяагаараа шалгаржа суурхаһан юм.

Днепрын баруун талада болоһон байлдаан тухай гвардии полковник нүхэр Борсоевой адъютант ябаһан младша лейтенант Митрофанов ингэжэ бэшэнэ:

„... Днепрын баруун эрьетэ Ковалиин районой плацдарм дээрэ байгаа һэмди. Дайсан саг үргэлжэ добтолго хэдэг байгаа, габ шье полкомнай зоригтойгоор тулалдаа. Гурбан атакые сухарига сохёо бэлэйбди. Энэ үедэ Борсоев хододоо дайлалдажа байгаа түрүүшын расчёдуудтай ябалсагша һэн. Полкомнай Брусилов шадар алдаатэй дэһэн байгаа. Эндэ дайсан танкаар атакада ороо һэн. Дайсанай олон танкнууд габалаан батарейдэ шэглэн добтолжо эхилээ гэжэ дуулаад, нүхэр Борсоев өөрөө эндэ ерэһэн юм. Хатуу шанга байлдаанда Борсоевой артиллеристнүүд дайсанай 7 танк бута сохёо.

Улаан Армиин саашанхи добтолгонуудта хабаадалсажа, дайшалхы габьяагаар шалгарһан нүхэр Борсоевой командалдаг хоер дахин Улаан тугай ордентой Киевскэ гвардейскэ противотанкова истребительнэ артиллерийскэ часть бэлэй Верховно Главнокомандующи нүхэр Сталинай приказда хэдэ дахин тэмдэглэгдэһэн байна. Нүхэр Борсоевой часть Краков городые дайлан абалсаа һэн. „..Краков городые дабшан абалгада гвардиин полковник Борсоевой сэрэгүүд шалгараад.." гэжэ Верховно Главнокомандующиин приказ соо хэлэгдэнэ.

Немецкэ фашистнуудые Эхэ ороноһоо хамнан гаргажа, дайсанай өөрынь газар дээрэ байлдажа байхадаа нүхэр Борсоевой артиллеристнүүд үшөө ехэ баатарлиг габьяагаар суурхажа ябаа һэн.

Командованиин дайшалхы даалгабаринуудые жэшээтэ һайнаар дүүргэһэнэй түлөө Ленинэй орденоор, Улаан тугай, Улаан Одоной орденууд ба Америкын Холбоото Штадуудай „Габьяата офицерскэ зэргын Легион" гэжэ орденоор шагнагдаһан бурят-монголой габьяата хүбүүн гвардиин полковник Владимир Бузанаевич Борсоев болбол да шалхы даалгабари дүүргэхэ үедөө хүндөөр шархатажа, 1945 оной мартын 8-да наһа бараһан байна.

Улаан Армиин габьяата ба алдарта сэрэгшэ гвардиин полковник Владимир Бузанаевич Борсоевой дурасхал хадаа манай арадай зүрхэндэ хэзээдэшье мүнхэ.

Ж. Жамбуев.

...АНЬЧЖУРИИН ГУБИ ТАЛАДА

...най дүүрһэнһээ хойшо хоер ...н жэл ябажа байна. Теэд тии ...э болоһон ушарнууд мартагдагүй...

...енерал Соколовскиин дивизи... ...нско сэрэгүүдэй һүүл дараг... ...тай дайлалдан намнажа, уһа ...тала дайдые гэтэлэн гараад ...балахи сүүдхэеэ Маньчжуриин ...р дээрэ ябана. Үдэшын тэн... ...ние бороонoй хара үүлэн бүр...; баруун зүгтэ тэнгэриин... ...ь хэ абяан дуулдана; хирэ хир... ...оод сахилгаална. Тиигэһээр ...р хаб харанхы һүни болож... ...ышье харагдахаяа болишобо. ...хин һэб һэб үлеэн байтара ...ёод, байгаалида ехэ халихи... ...тогтожо, мориной хүл дэр... ...н харгын сууряатахань б... ...р буунуудай мөриин таб я... ...нь һонороор соносгоно. Ба... ...н тээһээ хүүехэ аблан дуул... ...а, уданшьегүй шанга һалхи... ...бороон хүүен орожо эхилбэ. ...ехэтэй адар бидэнние нэг... ...хан минута соо нэбтэ нор... ...орхибо. Тэнгэриин шанг... ...н газар доһолуулмаар эн... ...а бад тад гэхэлэнь морид... ...гэжэ пахэнүүдээ хүлмиил... ...ябана. Нюдэ ялбама гэрэлтэй... ...р сахилгаалхадань һубариин ...н колонномнай саг зуура ...һаа һүүл хүргэрөө харагд... ...а. Тэрэ зуура тойроод заха... ...тала дайда зэнхэгэд гээд ...дахин бүри харанхы боло... ...о.

...бан минутын амаралта боло... солдадуул булэг бүлэгөөрөө ...араад папиросойнгоо галые

далдалан нюун байжа тамхилна, моридойнгоо зэмсэг заһанад.

—Тэрэ зүүн урда улаан дүлэнэй сор бхилжо байхые, тэнгэриин дуунһаа илгарһан нэерээ дуулана гүт? Тэндэ Хайлар- гэжэ артиллерийскэ полкын командир майор Тихонов, хажууданьтуглараад байһан офицернуудтэ хандан хэлэнэ.—Тэрэ хадаа манай харгыда байгаа японтоной ехэ бэхэжүүлһэн район гээшэ. Нүхэд офицернууд, мүнөө ехэ харанхы байна, айхабтар һэрэглэн, хэзээдэшье бэлэн ябаха, урагшаа ябахаа ёһотойбди!

Гэнтэ нойр һэргэжэ, эсэһэнээшье мартажа са шаа ябабабди. Манай түрүүн Хайларта ороһон сэрэгүүд хоёрдохи үдэрөө тулалдажа байна, теэд тэрэ түмэр ба бетоной саана һууһан дайсадые иихэ хямдаар илахань бэрхэ байгаа. Энэ туйлай бүхэжэлые гансал артиллери дэлбэ сохижо шадаха байһан юм. Дайнай түрүүшын үгэ артиллеридэ үгтэһэн байгаа: хэдэн зуугаад, мянгаад шаа ехэ үхэр буунууд ба минометнууд дайсан тээшэ буудан үдэр һүнигүй нүерэн байна.

Мүнөө, городой заха орожо ябаха үедэ, дайсадай хорголоһон хэдэнүүд хахалагдаһан пар шэнги харалшоод байна, тэрэ хара газар дээрэ дот ба каземадуудай мухар боро бетон толгойнууд эли тодоор харагдана, тэндэһээ гал сасаруулан буудажа байна. Агаарта һомонуудай хииганаан эшхэрхэнь таһалданагүй, зарыманиинь бүришье дүтэхэнөөр, дайран алдаад гарашана.

Үндэр хоолой, гэрэй орой, ургамал бүглүү г зарнуудта хорголон һууһан японско снайпернууд манда ехэ һаад түбэг хүргэһэн юм. Тэдэ бузар алуурпшад манай офицернуудые ехэнхидээ агнадаг байгаа.

Тэдэ нүержэ байһан манай сэрэгүүдэй артиллерийскэ дорьбоотой агуу хүсэтэ симфониндо шэнэ ното нэмэглэбэ—ута сэмгэтэ манай пушкануудай дайсанай дот, буудажа байһан точкануудые ба траншейнүүдые бута сохин эхилбэ. Тэдэнэй түрүүшын буудалгаһаа хойшо японтоной галай охин унтаржа эхилээ һэн.

Манай артиллерийскэ полк Энскэ ябган сэрэгэй полкые дэмжэн, Хайларһаа зүүлжээ, түмэр харгы зүбшэһэн губэ нүүд дээрэхи дот, траншнуудай соо шурган ороһон самурайнуудые хяа сохин ороолэй.

Шэнэхэн ногоон шэрэтэй пушкануудай дүтэ абташан буудана. Олон үхэр буунуудай нэгэн доро эрьехэнь шэхэ дүлиирүүлэн байна.

Би тиигэтэ болоһон нэгэл ушар һайн һананаб. Манай нэгэ ротын зүүн захада дайсанай дотноо пулемедоор буудажа манай ябаган сэрэгүүдые газарта няагаад. тэрхиень үндылэнгүй байгаа һэн. Энэ дот дарахын тула ахалагша сержант Лухмановай үхэр буу ерээ һэн. Холо газарһаа буудаха гэхэдэ, дотынь харагданагүй, добо бүглөөд байна. Ахалагша сержант ябгаар түлхеэд дүтэ абташаха гэжэ захирба. Тэдэнэй добо дээрэ гарамсларынь муу оумэ болохонь гэжэ мэдэһээр японтон тэдэнние хараадаа абаба. Дайсанай һомонууд буугайнь хал-

хабшые мүндэрэй сонхыч шэ сохиһонлол торшогонуулан байна. Табан артиллеристнүүдэй нэгэнинь һомондо дайрагдан шархатаба. Эндэһээ буудаад тэрэ бууз р пулемедой амынь тагалха гэхэтэ тэрэнь үбһэн соо байгаад харагдангүй. Баһа саашаа ябана. 200 метр дүтэлөөд, нэгэ обоохой шоройн наана ошобо. Эндэһээ һайнаар харагдана гэбэшье мүнөөхи пулемедынь баһа ажаглан хүдэлбэ. Баһа һомонууд тэхин б дээгүүр эшхэрэн гаранад. Наводчигынь буудахаяа шагаажа байна. Гэнтэ дайсанай һомон дайража, наводчик хүбүүн нэгэшье абяа гарангүй ун шаба. Буугай командир Лухманов гэнтэ улагал гээшүдөө зуужа бүхы шадалаа гарган ехэ мэргээр шагаан:—бузар алууршад энэ добоо үхэ тн й ерэх —гээд зэмагайгаа ооһор угзаржа хиба. Тэрээнтэй хамта буу нэрьежэ помониинь дайсанай буудажа байһан пулемедые мүлжа сохёод, дот соо орон тэһэршэбэ. Тэрэ пулемет бэшэ буудахаа болибо.

Дайсанай һүүлшын дот манай артиллеристнүүд һалгажа, ябаган сэрэгүүднай дайсанай һаяхан байһан районние эзэлбэ. Артиллеристнүүд иимэ гайхамшаг габьяа зоригтойгоор дайлалдаһан байгаа. Артиллериин хүсэ шадал дайсанние дараһан нангин хэрэгтэ шиидхэхы үүргэ дүүргэһэн юм.

Мүнөө старшина Иван Лухмановай үбсүүндэ „Алдар солын" орден ба Японие илаһанай түлөө гэһэн медаль яларан байжа, дайшалагшын. Эхэ оронойнгоо түлөө ами бэеэ хайрлангүй дайсануудтай тэмсэһэниинь шэнэглэн байна.

Д. Дугаров.

МАСТЕР МИША АЛЕШИН

Үбэлэй хүйтэн нэгэ үглөөгүүр, ВЛКСМ-эй айком соо hэн.

—Эхэ ороноо хамгаалхаар ошоhон абанар ба аха нүхэдэйнгөө орондо станогто хүдэлжэ, орондоо туhалха хэрэгтэй,—гэжэ Мишада комсорг хэлэбэ..

Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнай түрүүшын жэлдэ залуу хүбүүн Миша Алешин Улан-Удын паровозо-бүтээлгын заводто ерэhэн байна.

—Токарина мэргэжэл шудалхада таараха байнаш. Тэд, энээнние шудалха гээшэ хүнгэн хэрэг бэшэ. Тиимэhээ зориг оролдолгоор гаргажа hураха хэрэгтэй,—гэжэ паровозо-бүтээлгын цехын начальник тэрээндэ хэлэбэ.

Энэ үедэ паровозо-бүтээлгын заводто Мишадал алли хэдэн зуугаад хүнүүд,—гэрэй эээн эхэнэрнүүд, эдир залуушуул хүдэлмэрилжэ эхилhэн юм. Эдэнэр заводой коллективээр халуунаар дэмжэгдэн, тэдэнэй анхаралдар хүрээлэгдэнхэй байгаа. Залуу хүдэлмэришэдтэ бэрхэшээл ушархадань, заводой мастернууд дуратайгаар туhалдаг байhан юм.

Зоригтой хүбүүн Миша hуралсалдаа хамсыгаа шуун орожо, баян дүй дүршэлтэй хүдэлмэришэдэй туhаламжаар 5 hарын hүүлдэ токариин мэргэжэлые шудалжа гараа hэн. Тэрэ сагhаа хойшо дүрбэн жэл үнгэрбэ. Энэ үедэ комсомолец Алешин өөрынгөө мэргэжэлые эрхимээр шудалжа, Эхэ оронойнгоо илалтын түлөө эсэшэгүйгөөр хүдэлмэрилөө. Энэ нүхэрэй үүсхэлээр комсомольско-залуушуулай бригада эмхидхэглэжэ, тэрэ бригадынь болоhон байна. Михаил Алешиной хүтэлбэрилдэг комсомольско-залуушуулай бригадынхид ажалай үндэр бүтээсээр, эмхидхэл ба жаяг зар-шамаар илгарна. Үйлэдбэриин даалгабарие хододоо үлүүлэн дүүргэжэ, габшагай шанга ажалаараа хэдэн дахин мүрысөөндэ илаад, заводой дирекциин зүгhөө хэдэ дахин баясхаланда хүртөө.

Мүнөө шэнэ сталинска табанжэлэй түсэб дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөн бүхы манай агуу ехэ орон соо дэлгэрээ. Токариин мастерта дэбжүүлэгдэhэн Михаил Алешиной комсомольско бригада үшөө ехэ эрмэлзэлтэй зоригтойгоор хүдэлмэрилжэ байна.

Михаил Алешин бригадынгаа членүүдэй ажал хүдэлмэрие нарийнаар шалгадаг, тэдэнhээ даалгабаряа заатагүй дүүргэхын эрилтэ хэдэг зантай. Хэрбээ бүтээhэн продукцин шанарынь hайн байна гэжэ хүсэд этигээгүйдөө тэрэнние тушаадаггүй юм, мастер Алешин бригадынгаа член бүхэнэй шадабари мэргэжэлые ба дутуу дундыень hайн мэдэдэг, тэдэнние тааража хүдэлмэридэнь зүбөөр хубаарилан табидаг, мэргэжэлэйнь ёhоор даабари үгэдэг, түрүүшүүлэй дүй дуршалые нэбтэрүүлэлгэ дээрэhээ ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ арга боломжо бии болгоhон байна.

Октябриин баярай урда тээ паровозо-бүтээлгын цехын коллектив №46 паровозые бүтээжэ, оронойнгоо түмэрзамай транспортда үгэхэ даалгабари абаа. Тэрэ үдэрнүүдтэ Михаил Алешин сүүдхэhөө үлүү сагта цех соохоо гарангүй харюусалгатай ба хүндэтэй даалгабарие дүүргэхын түлөө хүдэлмэрилөө. Тиихэ зуураа комсомол бүхэндэ техническэ заабари ба халуун туhаламжа үзүүлээ. Тэрээнэй ашаар тус комсомольско-залуушуулай бригада Октябрьска даалгабаряа 400 процент дүүргэжэ, ВЛКСМ-эй заводской райкомой дамжуулгын Улаан туг абаhан ба хүндэлэлэйнь книгэдэ бэшэгдэhэн байха юм.

Нүхэр Алешиной бригадада ажалдартай болоhон солото хүнүүд олон бии. Эрхим токарьнууд Кузменко, Мельников, Савин ба бусад үдэрэй нормые хододоо үлүүлэн дүүргэдэг, эрхим мэргэжэлтэд нэрэтэй болонхой. Стахановска ажалаараа коллектив соогоо слесарьнууд Пирогов ба Иванов гэгшэд суурхана.

Мастер Михаил Алешин коллектив соогоо хүндэтэй ба нэрэтэй солотой болоо. Мастер Алешин хадаа хэдэн олон детальнуудые бүтээлгые хүнгэдхэхэ тушаа үнэтэ дурадхалнуудые оруулhан ба тэдэнь үйлэдбэри дээрэ хэрэглэгдэжэ байна.

Мүнөө нүхэр Алешиной хүтэлбэрилдэг комсомольско бригадын коллектив Эхэ орондоо эрхим шанартай паровозуудые оло олоор бүтээхын түлөө тэмсэжэ байна.

—Би Ленин-Сталинай комсомолой уряалаар заводто хүдэлмэрилхөөр ерээ hэм. Комсомолой найдабарие хүндэтэйгөөр хододоо харюулхаб,—гэжэ Михаил Алешин хөөрэдэг юм.

Б. Дансбрунов.

КОНСТИТУЦИИН ҮДЭРЭЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

Республикын финоргануудай хүдэлмэрилэгшэд Сталинска Конституциин үдэрэй хүндэлэлдэ мүнгэ элсүүлгын түсэбые болзорhоо урда үлүүлэн дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ оролсожо байна.

Мухаршэбэрэй аймагай финансын таhаг дүрбэдэхи кварталай мүнгэ элсүүлгын түсэбые ноябриин 16-ай мэдээгээр 75 процент болгобо. Тэрэшэлэн Тарбагатайн, Хойто Байгалай ба Бичурын аймагуудай финансын таhагууд муу бэшээр хүдэлмэрилнэ.

Харгын хүдэлмэришэдые шагнална

Энэ оной II квартал соо харгын хүдэлмэрие hайнаар дүүргэhэн колхозууд, хүдэлмэришэд ба харгын таhагуудые шагнахын тула БМАССР-эй Министернүүдэй Совет болбол мүнгэн шан гаргаба. Харгын хүдэлмэрие эрхимээр дүүргэhэн Бичурын аймаг 13 мянган түхэриг, Мухаршэбэрэй аймаг 9 мянган түхэриг ба Прибайкальска аймаг 7 мянган түхэриг шан абабад. Тэрээнhээ гадна, эрхим хүдэлмэришэд ба харгын управлениин техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон харгын таhагууд 19440 түхэриг шан абаха болоо.

Ашаглалгада оруулагдаба

БМАССР-эй Министернүүдэй Соведэй даргадахи Бурят-Монголой республиканска барилгын конторо Улан-Удын паровозо-бүтээлгын заводой 1-дэхи участогта байгуулагдаhан модо хюрөөдэлгын рамые ашаглалгада оруулба. Тус рама хадаа нэгэ халаан соо 25—30 кубометр тёс хюрөөдэхэ байна. Рамые байгуулха ябадалда инженер Олешев, механик Буткевич ба Голиковой хүтэлбэрилдэг электромонтажна бригада hайнаар хүдэлмэрилжэ, тус рамые түргэн саг соо тодхобо.

Халуун анхарал

Улан-Удын сэмбын фабрикын ажабайдалай комисси ба ОРС болбол сэрэгэй албанда ябагшадай ба дайнда наhа барагшадай бүлэнэртэ халуун анхаралаа хандуулна. Тэндэ хүдэлмэрилжэ байгаа 8 бүлын үхибүүдтэ дотор ба гадар үмдэ самса, валенка, пальто, малгай гэхэ мэтэ хубсаhануудые туhаламжа болгон үгэбэ.

Шабар амhартануудые бүтээн гаргаха завод

Үйлэдбэриин барилгын материалнуудай Управлени болбол дээдэ Березовкада шабар амhартануудые бүтээн гаргаха заводые hаяар ашаглалгада оруулхань. Завод болбол жэл соо 350 мянган амhартануудые гаргаха байна.

Уялгаяа дүүргэжэ байна

Ажалшадай депутатуудай Бичурын аймагай исполкомой совет IV кварталда мүнгэ элсүүлгын талаар социалистическэ мүрысөөнэй илан гарагшаба. Мүрысөөндэ Бичурын сельсовет (түрүүлэгшэнь Гладких) түсэбөө 99 процент гүйсэдхэжэ, аймаг соогоо түрүү hуури эзэлбэ. Мүн Хаританай сомон (түрүүлэгшэнь Дымбрилов) түсэбөө 90 процент гүйсэдхэөд хоёрдохи hуури эзэлээ.

Аймагай колхозууд болбол Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой членүүдэй хандалгада харюу болгон Сталинска Конституциин үдэр—декабриин 5-да кварталайнгаа түсэбые 110 процент гүйсэдхэхэ гэhэн уялга абаhан байгаа. Мүнөө абаhан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна.

Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведэй хуулита бэшэ заседани

Триестын Сүлөөтэ Территориин губернаторай эрхэ тухай ба Триестhээ гадаадын сэрэгүүдые гаргаха тухай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэ

НЬЮ ЙОРК, ноябриин 17. (ТАСС-эй спецкорр.) Үсэгэлдэр гадаадын хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведэй хуулита бэшэ заседани болобо. Тус заседани дээрэ Триестын Сүлөөтэ Территориин губернаторай эрхэ тухай асуудалые зүбшэн хэлсэлгэ үргэлжэлбэ. Энэ заседанида Советскэ талаhаа—Молотов, Вышинский, Гусев байлсаба. Тус заседани дээрэ болоhон буляалдаата хэлсээн хадаа урдашалан губернатор болбол нютагай засаг захиргаантай ба полициин органуудтай ямар харилсаатай байхаб гэhэн асуудал тушаа болоhон байха юм.

Министрнүүдэй Соведэй членүүд французска делегациин бэлэдхэhэн шэнэ дурадхалнууд сэгнэртэй абаhан байха юм. Советскэ делегаци хадаа эдэ дурадхалнуудта өөрынгөө заабаринуудые оруулhан байгаа.

Жэшээлхэдэ, французска шэнэ дурадхалнуудай эгээ шухала удхашанартай пунктнуудай нэгэн дотор иигэжэ бэшэгдэhэн байна гэбэл: „тэрээнэй харюусалгада (статудые сахиха, олониитын гурим журам ба аюулгүй байдалые хамгаалха, хүнүүдэй эрхэ сүлөөнүүдые сахиха ябадал ууhата) хабаатай асуудалнуудай талаар губернатор болбол захиргаанай гү, али журам сахюулгын шанартай алибүхы хэмжээнүүдые абаха гү, али хүсэндэнь үлөөхэ ябадалда арсажа шадаха байна. Тэрэ болбол мүн иимэ шанартай али бүхы хэмжээнүүдые абахые правительственнэ советтэ дурадхажа шадаха байна". Элээнние тогтоон абаа hаа, иимэ пункт болбол Сүлөөтэ Территориин нютагай дүүргэлтын засагай удхашанарые огто үгы болгохо ба тэндэхи хамаг юумэн губернаторай hанамжа ба хүсэлhөө дулдыдажа байдаг иимэ байдал бии болгохонь тон элитэ.

Советскэ делегаци болбол энэ пунктые иимээр баляхэ ёhотой байна гэжэ дурадхаба гэбэл: „тэрээнэй харюусалгада (статудые сахиха, олониитын гурим журам ба аюулгүй байдалые хамгаалха, хүнүүдэй эрхэ сүлөөнүүдые сахиха ябадал ууhата) хабаатай асуудалнуудай талаар губернатор болбол энэ талаар гараhан хаза аргуулгануудые зайлуулхын түлөө хэмжээнүүдые абахые правительственнэ советтэ дурадхажа шадаха байна, зүгөөр правительственнэ совет ба губернатор хоёрой хоорондо ондо ондоо hанамжануудай гараа hаань тус асуудал Аюулгүйн Соведэй шиидхэбэридэ табигдаха байна".

Энэ дурадхалай үндэhэ баримтые хэлэхэ зүгөөр Молотов хадаа Сүлөөтэ Территориин губернатор болбол юрын эрхэ байдалай үедэ засаг захиргаанай хэрэгтэ ба полициин ажал-ябуулгада оролсохо ёhогүй байна гэжэ заан хэлэбэ. Тэрэгүүдэ хоёр засаг бии боложо, таарамжагүй муу ябадалда асарха болохо байна. Губернаторай ба нютагай засагуудай эрхэнүүдые тодорхойлходоо эгээ дээдэ харюусалгые Аюулгүйн Соведэй түлөөлэгшэ болохо губернаторта ашаха ёhотой байна гэжэ советскэ делегаци тоолоно. Тэрээнтэй хамта губернатор болбол тэндэхи засаг захиргаанай үдэр бүриин хэрэгтэ оролсохогүй гэжэ уридшалан харалха шухала байна. Гансал онсо шанартай эрхэ байдалай гарахада, губернатор болбол засаг захиргаанай органуудта сэхэ заабари үгэхэ байна.

Советскэ делегаци болбол губернатор ба правительственнэ совет хоёрой хоорондо гаража болохо ондо ондоо hаналнууд тухай асуудалай талаар дүүрэн тодорхойлолго уридшалан гаргаха хэрэгтэй гэжэ тоолоно. Юрын эрхэ байдалда эдэнэй хоорондо гараhан арсалдаанууд Аюулгүйн Соведэй шиидхэбэридэ үгтэхэ ёhотой. Иимэ эрхэ байдалда губернатор болбол тэндэхи нютагай засагуудай захиралта заабаринуудые хоримжолхо эрхээ ашаглаха ёhогүй. Гэбэшье, губернатор болбол ямар нэгэн шиидхэбэреэ болюулжа гэжэ тэдэндэ хэлэжэ шадахань дамжаггүй, нютагай засагууд болбол губернаторай hанамжые тоодоо абадаг байх нь баhал дамжаггүй.

Ехэ яаралтай сагай болоо hаа губернатор болбол өөhэдөө харюусалгаар хэрэг ябуулга хэхэ эрхэтэй байха байна,—гэжэ. Молотов үргэлжэлүүлбэ.—Иимэ ушарнуудта губернатор болбол нютагай засагуудай захиралта заабаринуудые болюулжа шадаха юм.

Бирнс ба Бевин французска делегациин дурадхаhан найруулгые тэрэ зандань үлөөхэ гэжэ оролдобо. Советскэ дурадхалые абаа hаа, губернаторые хүсэгүй болгохо байнабди гэжэ Бевин баталан хэлэбэ. Нютагай органуудтай арсалдаанууд гараа hаа, тус асуудалые Аюулгүйн Совет дээрэ хаража үзэхэ хүртэрынь губернатор болбол юушье хэжэ шадахагүй болохо байна гэhэн бардамгые тэрэ дурадхаhан байнабшуу.

Французска шэнэ дурадхалнуудай баhа нэгэ пункт соо иигэжэ заан хэлэгдэhэн байна гэбэл, губернатор болбол Сүлөөтэ Территориин бээ даангы байдал ба аюулгүй байдалые, олониитын гурим журамые гү, али хүнүүдэй эрхэ сүлөөнүүдые сахиха ябадалда аюул тохёолдуулhан иимэ онсо шанга эрхэ байдалай гараад байгаа hаа сэхэ захиралтануудые үгэжэ шадаха байна гэжэ хэлэгдhэн байха юм.

Энэ асуудалые ба мүн онсо аюулгүй байдалай директорые (французска шэнэ дурадхалнууд соо полициин начальнигые иигэжэ нэрлэhэн байха юм) томилхо ба албанhаань гаргаха тухай асуудалые зүбшэн хэлсэхые хойшолуулагдаhан байна. Французска дурадхалай ёhоор, тэрээнние губернатор болбол „правительственнэ советтэй зүбшэн хэлсэhэнэй hүүлдэ" томилхо ба албанhаань гаргаха ёhотой байна. Харин советскэ дурадхалай ёhоор тэрээнние губернатор болбол „правительственнэ соведэй hанамжаар" томилхо ба албанhаань гаргаха байха юм.

Триестhээ англо-американска сэрэгүүдые гаргаха болзорые Италитай хэлсэhэн эб найрамдалай договорой хүсэндөө орохоной hүүлдэ гурбан hара хойшо бэшээр тогтоохо гэжэ Молотов дурадхаба. Сэрэгүүдые гаргаха энэ болзор хадаа Италитай эб найрамдалай договорой проект соо мүн бусад ондоо договорнуудай проектнууд соо хараалагдаhан байна гэжэ Молотов заан хэлэбэ.

Энэ дурадхалда Бевин арсаба. Триестын Сүлөөтэ Территориhоо сэрэгүүдые гаргаха болзор хадаа ... газарай нютагай правительствын хэзээ байгуулагдаhан hаань болохо байна гэжэ тэрэ хэлээд энэнь үшөө мэдэгдээгүй байна тула, Бевинэй хэлэhэн ёhоор, сэрэгүүдые гаргаха болзор баталагдаха шадагдахагүй байна.

„Сэрэгүүдые сагhаань урид гаргаа hаа, тэрээнhээ Сүлөөтэ Территориие ... гуулха гэhэн бүхы hанамжанууд хэзээ болин hалажа болохо байна" гэжэ аhанаа Бирнс харуулан ...

Триест дээрэ ... ха гэжэ айнгүйгөөр засаг захиргаанай нютагай органуудай демократическа hунгалтануудые шудал hаа ... сагаа хэхэ хэрэгтэй байна гэжэ Молотов зaан хэлэбэ. „Хэрбээ засаг захиргаанай нютагай органууд демократическа ёhоор hунгагдаад байгаа hаань, ... дээрэ хүлгөөн болохо гэжэ айха ... тагаан үгы байна,—гэжэ Молотов хэлэбэ.—Харин хэрбээ сэрэгүүдые ... гаргаха тухай асуудалые ... хэнгүй орхеол, эб найрамдалай ... баталаа hаань, Триестын арад ... дунда таарамжагүй ябадал ... байна".

Молотов болбол Триестын арадай ... этигэл найдалга үзүүлхые министрнүүдэй Соведэй членүүдые урьба.

Энэ асуудалые саашань зүбшэн хэлсэлгэ ноябриин 18-да болохо ... дахи заседани хүртэр хойшолуулагдаа.

Генеральна Ассамблейдэ байлсаhан украинска хоёр делегадта доб-олбо

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 21. (ТАСС-эй спецкорр). Үсэгэлдэр үдэшэлэн Нью-Йоркын центртэ 58-дахи үйлсэдэ бишиихан фруктово магазин соо Украинска ССР-hээ Генеральна Ассамблейдэ байлсаhан делегадууд болохо Война ба Стадник гэгшэдтэ добтолhон байгаа.

Украинска делегадуудай фрукт худалдажа абадаг байhан магазин худар тэдэнэй оромсоор, тэндэ байhан ташуур буутай танигдаагүй хоёр хүн добтолhон байха юм. Тэhэрдэг hомоор тулгуулан буудахадань Стадникай хүлынь хүндөөр шархатаба. Городой центртэ иимэ добтолго хэгдэhэн болобошье, добтологшод хэhээгдэнгүйгөөр тэрьедэжэ арилаа.

Мүнөөдэр гараhан газетэнүүд болбол энэ добтолгые Нью-Йоркдо ходо болоожо байдаг «юрын» бандитизмын ушар ба дээрмэшэдэй хэhэн хэрэг гээшэ гэжэ харуулха hанаатай. Гэбэшье, тэдэнэр хадаа добтолго хэгшэд болбол Война Стадник гэгшэдые дээрмэдэхэ hэн ямаршье hэдэлгэ гарга... байhыень мэдэрхэ баатай б... Ассамблейдэ хабаадалсагшад... даа энэ добтолго болбол поли... скэ удхатай ба делегадуудай ... хүртэшэгүй байлгые хангажа... даагүй, аюулгүйе сахиха амери... ска органуудай ахир тулюур ... hанда дураа гутаха ябадалые ... тана гэжэ хэлсэнэ.

Багшанарай заочно hуралсал тухай

Манай ороной арад түмэн дайнай hүүлэй шэнэ сталинска табанжэлэй түсэбөөр хараалагдаhан агууехэ ба түүхэтэ зорилгонуудые бэелүүлжэ эхилээд, ажахын ба культурна байгуулалтын бүхы hалбаринуудта гайхамшагта баатарлигаар ажаллажа байна.

Эдэ зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхэ ябадал бүхы идеологическа хүдэлмэриин хэмжээе дээшэлүүлхэ, ажалшан арадые коммунистическэ сурталаар хүмүүжүүлгые hайжаруулха, харша идеологиин үлэгдэлтэй ба нүлөөтэй тэмсэхэ ябадалые шангадхалгые эрижэ байна. Эдэ эрилтэнүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ советскэ багша тон шухала үүргые гүйсэдхэхэ уялгатай.

Багшын үүргэ ба зорилгонь харюусалгатай ба хүндэтэй: багша болбол манай үхибүүдые, ургажа ябаа эдир залуушуулые hургаха ба хүмүүжүүлхэ, тэдэнэрэй сэюн ухаае эрдэм болбосоролой туяагаар гэрэлтүүлхын хамта, ургэн олон ажалшан арадуулые коммунистическэ үзэл сурталаар хүмүүжүүлхэ, тэдэнэрэй ажабайдалые илейно талаар баяжуулха хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаараа оролсохо—иимэ арюун үүргэтэй.

Арад түмэнние гэгээрүүлэн болбосоруулагша, большевистскэ партиин политикые нэбтэрүүлэгшэ, hурагшадые шадамар hайнаар hургагша ба хүмүүжүүлэгшэ байхын түлөө багша хүн өөрынгөө эрдэм

★

С. Забанов, БМАССР-эй гэгээрэлэй Министерствын заочно hуралсалай инспектор.

★ ★

болбосоролые, политическэ бэлэдхэлые ба мэргэжэл шадабарие таhалгаряагүйгөөр үргэлжэ дээшэлүүлжэ байха зэргэтэй.

Багшанарые заочноор hургаха ябадал энэ асуудалтай нягта холбоотой.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1946 оной апрелиин 5-ай «Мэргэжэлтэнние заочноор бэлэдхэхэ тухай» тогтоол соо иигэжэ хэлэгдэнэ: «hурагшадай заочно hуралсалай хүдэлмэридэ зохистой hайн условинуудые бии болгохын зорилгоор тэдэ hурагшадые үдэшын хүдэлмэрhөө сүлөөлхэ, hуралсалай амаралта-табилгые хаhа саг соонь олгожо байха, ажалай практика хэхэ газар тодолон олгохо ба өөрынгөө олохон мэргэжэлдэ таараhан ондоо хүдэлмэридэ шэлжэн орохые зүбшөөрэжэ байха гэжэ предприятинуудай ба эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдые уялгалха».

Мүн ВКП(б)-гэй айкомуудай секретарьнуудта хандаhан ВКП(б)-гэй Обкомой hургуулиин таhагай хандалга соо иигэжэ хэлэгдэнэ: «Өөhэдынгөө сагые зохистойгоор хэрэглэжэ байха арга боломжые заочнигуудта түбхын түрүүндэ олгохо хэрэгтэй. Заочнигуудта ажаhуудалай талаар таарамжатай условинуудые бии болгохые ба тэдэнэрые олониитын хүдэлмэриин даалгабари ашахагүйе предприятинууд, колхозууд ба эмхи зургаанuудай хүтэлбэрилэгшэдые уялгалха».

hуралсалаа үргэлжэлүүлхые хүсэhэн багшанарта бүхы условинууд табигданхай. Педагогическа ба багшанарай институдуудай заочно таhагуудай историческа, хэлэ ба литературын, физико-математическа, естественно-географическа факультедүүдтэ ба мүн Кяхтын болон Улан-Удын педучилищануудта орохо үүдэнүүд үргэнөөр нээгдэнхэй. Тэрээнhээ гадна, дунда hургуулитай болохые хүсэгшэдэй hураха республиканска заочно дунда hургуули хүдэлмэрилжэ эхилээ.

Нэрлэгдэhэн хоёр институдуудай заочно таhагуудта 350 багшанар, педучилищануудта 332 хүн шэнээр абтаха түсэбтэй. Тээд, энэ түсэбэй бэелэлтэ тон hула байна. Улан-Удэ городhоо багшанарые заочно таhагуудта абаха түсэб оройдоо 44 процент дүүргэгдээ.

Эхэ юун дээрэhээ болооб гэхэдэ городой ба тэрээнэй районуудай гэгээрэлэй таhагууд багшанарые заочноор hургаха ябадал болбол гүрэн түрын удхатай шухала хэрэг байhанние мартаhан дээрэhээ болоо. Заочно hуралсалай хэрэгые тэдэнэр ehошэлэн ударидаагүй, hуража байhан ба hураагүй байhан багшанарай списогшье ядахадаа үгы байха юм.

Эдэ таhагуудай хүтэлбэрилэгшэд болбол заочнигуудта зохимжотой условинуудые бии болгодоггүй. Тэдэнэртэ методическа туhаламжа үгэдэггүй ба мүн hураха тухай эрилтэнүүдые багшанарай үмэнэ hулаар табидаг. Ушар иимэhээ зохихо педагогическа эрдэм болбосоролгүй аад, олон багшанар—Трубецкая, Трухина, Слаэина, Бобыкина ба бусад заочноор hуража мэргэжэл ба эрдэмээ дээшэлүүлхэhээ эрид таhа арсаhан байха юм.

Багшанарые заочноор hургаха асуудал аймагуудта баhал ехэ муугаар табигданхай. Педучилищын заочно таhагта багшанарые оруулха түсэбөө Прибайкальска аймаг оройдоо 20 проц., Заиграйн аймаг—25 проц., Курумканай аймаг—6.5 процент дүүргэhэн ба Баунтын аймаг нэгэшье багшые оруулаагүй.

Зарим аймагуудай гэгээрэлэй таhагые даагшад багшанарай үмэнэ хатуу эрилтэнүүдые табижа, заочноор hургахын орондо тэдэнэрые үмөөрэн хамгаалха замда ороhон байна. Жэшээлхэдэ, Кабанскын аймагай гэгээрэлэй таhагые даагша нүхэр Жамсарано гэгшэ заочно hуралсалай түсэбые бэелүүлээгүйгөө тайлбарилхадаа, «багшанар заочно таhагуудта орохо шалгалтануудые барижа шадаха бэлэдхэлгүй дээрэhээ тэдэнэртэ бэлэдхэл хэхэ саг хэрэгтэй» гэhэн байха юм. Жамсараногой hанагшаар хадаа заочно таhагуудта багшанарые абалгые хойшолуулха хэрэгтэй болоно.

Жамсарано болон бэшэшье гэгээрэлэй таhагуудые даагшад хадаа шалгалтада бэлэдхэхэ саг багшанарта хүрөөд, үлүү гарахаар байhыень мартаhан ба мүн баhа заочно hуралсал тухай асуудал гансашье мүнөө бэшэ, харин хэдэн олон жэлhээ хойшо табигдажа ба ябуулагдажа байhыень мартаhан байна.

Иимэ бүтэхэгүй байдалай гол шалтагаанинь юундэ оршоноб гэбэл аймагуудай гэгээрэлэй таhагуудай зүгhөө заочнигуудые шэнээр абалга тухай Правительство ба гэгээрэлэй Министерствын заабарида ehо тэдыгээр ба харюусалгагүйгөөр хандаhан, багшанарай дунда зохихо бэлэдхэлэй хүдэлмэрие гүнзэгыгөөр ябуулаагүй өөрөө бүтэхэдэ найдаhан ябадалда байна.

Дээрэ нэрлэгдэhэн ба бусадшье гэгээрэлэй таhагуудаар ябаад үзэхэдэ хэлэгдэжэ байгаа асуудалай талаар мүртэй hайнаар хүдэлмэрилжэ байhанай ямаршье тэмдэг үзэгдэнэгүй.

Иимэhээ дээрэ тоологдоhон бүхы дутагдалнуудые дары түргэн усадхажа, багшанарай заочно hуралсалай асуудалда зохихо анхарал табиха саг тулажа ерээ.

Аймагуудай ба городуудай гэгээрэлэй таhагууд болбол hураха уялгатай багшанар заочно таhагуудта орохоео юундэ харангүйб гэжэ элирүүлхэ, орохыень шамдуулха, орохо журамые ойлгуулжа үгэхэ ба оролтын шалгалтада бэлэдхэдэнь туhалха зэргэтэй.

Заочноор hуража байгаа багша бүхэнэй даалгабаринуудаа сагсоонь дүүргэжэ байха ябадалда туhалхын тула, педагогическа эрэн эрдэм болбосоролтой болохогүй багшанарые зохихо заочно таhагуудта оруулха ябадалые тэгдхэхын тула гэгээрэлэй таhагуудай бүхы инспекторнүүдые hургуулинуудай директорнууд ба hайн hургуулинуудай багшанарые оролсуулан туhалуулха шухала.

Заочно таhагуудта орохын шалгалтанууд заримдаа нютагуудта дунда hургуулинуудай дэргэдэ гэргэгдэхэ юм гэдэгые олон багшанар үшөө мэдээгүй байгаа тула энэ ушарые тэдэнэртэ тайлбарилжа үгэхэ хэрэгтэй.

Илангаяа эхин hургуулинуудай багшанарые багшанарай институдые заочноор дүүргүүлхэ асуудал тусхай анхарал табигдаха ёhотой. Энэ хэрэг болбол hайн дуратай хэрэг, гэбэшье ойрын жэлнүүдтэ долоон жэлэй hургуулиин багшанар тоо нилээд олошорхо юм гэжэ тэдэнэртэ hайса ойлгуулха шухала.

Энэ ушарые hайнаар ойлгуулжа залуу багшанарай дундаhаа эрдэм болбосоролоо дээшэлүүлхые хүсэгшэд маша олон байхань лабтай.

Заочнигуудые шэнээр элсүүлэн абалгые ябашье таhалдуулжа болохогүй.

Манай hургуулинуудые мэргэжэлэй hайнтай кадрнуудаар дүүрэн хангаха гэhэн энэ гүрэн түрын шухала хэмжээ-ябуулгые бодото хэрэг дээрэ бэелүүлхэ гэшэ шухалын шухала хэрэг мүн.

Харюусалгата редакторай орлогшо Д. Д. ЛУБСАНОВ.

РЕДАКЦИИН АДРЕС: г. Улан Удэ, ул. Ленина 26. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС, Улан-Удэ Унэн). ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23. АТС—1-80; зам. редактора — 23. ответ. секретаря—3-23; отделов: партийной и комсомольской жизни, сельского хозяйства — 3-23 (2 зв.), культуры и быта, промышленности и транспорта — 4-52; писем трудящихся, внутренней информации и переводов—4-52 (2 зв.); об'явлений — 2-64 (2 зв.).

Н—00750. Типография Государственного газетного издательства при Совете Министров БМАССР. тираж 10.000